

ตำนานเรือรบไทย

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ

ทรงเรียบเรียง

สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้า ฯ กรมหลวงนครสวรรค์วรพินิต

โปรดให้พิมพ์ประทาน

ในารศพ นายพลเรือโท พระยาวิจิตรนาวิ (วิลเลียม บุณยกะลิน)

แลศพ นายนาวาเอก พระชำนิกถการ (สมบุญ บุณยกะลิน)

๕ ๗
เมือขชวค พ.ศ. ๒๔๖๗

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

คำนำ

จอมพลเรือ สโมสรพระเจ้าอนึ่งยาเธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์
กรมหลวงนครสวรรค์วรพินิต มีรับสั่งมายังหอพระสมุดวชิรญาณสำหรับ
พระนคร ว่าโปรดจะทรงพิมพ์หนังสือเรื่อง ๑ เป็นของประทานช่วยยงาร
ศัพ นายพลเรือโท พระยาวิจิตรนาวิ (วิลเลียม บุนยกระลิน) ผู้บุตร
แลศัพ นายนาวาเอก พระขำนิกลการ (สมบุญ บุนยกระลิน) ผู้บิดา
ซึ่งจะพระราชทานเพลิงพร้อมกันในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๗ นี้
และทรงแสดงพระประสงค์มาโดยเฉพาะว่า ถ้าใดหนังสือเป็นเรื่องเนื่อง
ด้วยเรือรบหรือด้วยทหารเรือ ให้สัมพันธ์ตำแหน่งของผู้มรณภาพ จะ
พอพระเหตุที่ยิ่งกว่าเรื่องอย่างอื่น แต่ถ้าไม่ได้ก็แล้วแต่ข้าพเจ้าจะเลือก
หาหนังสือเรื่องอย่างใดถวาย

เมื่อเลือกหาในหอพระสมุด ฯ พบเรื่องซึ่งเนื่องด้วยเรือรบและ
ทหารเรือมีอยู่แต่ในหนังสือเรื่องนินยางเรื่องนินยาง แห่งละเล็กแห่งละ
น้อย หาพอจะคัดจากเรื่องหนึ่งเรื่องใดเอาออกพิมพ์เป็นเล่มสมุดได้ต่าง
หากไม่ แต่จะว่าไม่มีเรื่องอะไรที่จะพิมพ์ได้คงพระประสงค์ของสมเด็จพระ
เจ้าอนึ่งยาเธอ ฯ ก็ว่าไม่ได้ ด้วยเรื่องมีอยู่คั่งกล่าวแล้ว เป็น
แต่จะต้องตรวจคัดความออกมาเรียบเรียงให้เป็นเรื่องขึ้น แต่จะต้อง
ลงแรงและจะลำบากอยู่ข้าง ด้วยเวลากระชั้นกับยงารศัพซึ่งได้กำหนด
แล้ว ข้าพเจ้าคิดใคร่ครวญดู นี้กว่าพระขำนิกลการ และพระยา

วิจิตรนาวี ก็เป็นผู้ซึ่งได้คุ้นเคยชอบพอกับข้าพเจ้ามาทั้งสองคน ควร
 จะลงแรงช่วยยวารถพม่า อีกประการ ๓ ข้าพเจ้าเคยได้ยินคำถามมา
 เนื่อง ๆ ว่าเรือบขของไทยเราแต่โบราณเป็นอย่างไร เห็นว่าน่าแต่ง
 อธิบายอยู่ และที่สับสนไม่อยากจะกราบทูลสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ ๆ ว่า
 ไม่สามารถจะหาหนังสือถวายได้ตามพระประสงค์ ด้วยเหตุเหล่านี้จึง
 ไปลองตรวจค้นเรื่องมาแต่งตำนานเรือบขไทยขึ้น ต้องแต่งไปพลาถส่ง
 ให้โรงพิมพ์ไปพลาถ ด้วยมีเวลาน้อย เรื่องที่แต่งครั้งนั้นคงจะวิปลาศ
 พลาถปลั่งบกพร่องมีมากก็น้อย ต้องขออภัยแก่บรรดาผู้ที่จะได้รับสมุด
 เล่มนี้ไปอ่านด้วย

เมื่อซึ่งแจ้งถึงอุทิศเหตุแห่งหนังสือเรื่องตำนานเรือบขแล้ว หนังสื
 แสดถึงประวัติของผู้มรดกภาพทั้ง ๒ ต่อไป จะกล่าวถึงประวัติของ
 พระขำนิกลการก่อน แล้วจึงจะกล่าวถึงประวัติพระยาวิจิตรนาวีต่อ
 ภายหลัง เพราะเรื่องประวัติของผู้มรดกภาพทั้ง ๒ ต่อเนื่องกัน ที่แท้
 จะเรียกว่าเป็นประวัติของสกุลบุญยกะลินก็ว่าได้.

ประวัติพระขำนิกลการ

นายนาวาเอก พระขำนิกลการ (สมบุญ ขุนยกระลิน) เกิดในสกุลมหาดเล็กครั้งรัชกาลที่ ๓ เมื่อวันศุกร์ เดือน ๘ ขาล พ.ศ. ๒๓๘๕ นายขำมหาดเล็กเป็นบิดา นางแจ่มเป็นมารดา ตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้วัดโพธิ์เรียง ริมคลองมอญ แขวงจังหวัดธนบุรี เมื่อยังเยาว์ได้เล่าเรียนอักษรสมัยที่วัดชีโนรส แล้วพึ่งบุญอยู่กับเจ้าพระยาสุรวงศ์วิวัฒน์ (วร บุนนาค) ตั้งแต่ยังเป็นทนายหน้าไวยวรนาถ หัวหมันมหาดเล็กเมื่อตอนต้นรัชกาลที่ ๔

ในสมัยนั้นรัฐบาลกำลังเริ่มจะต่อเรือกำปั่นกลไฟ สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ เมื่อยังเป็นเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ ที่สมุหพระกลาโหม ได้อำนวยการต่อเรือกำปั่นของหลวงมาแต่ในรัชกาลที่ ๓ (ที่จะปรากฏในเรื่องตำนานเรือรบต่อไปข้างหน้า) เจ้าพระยาสุรวงศ์วิวัฒน์เป็นบุตร จึงมีหน้าที่เป็นผู้ช่วยสมเด็จพระเจ้าพระยาฯ มาแต่เดิม การต่อเรือกำปั่นหลวงเมื่อเช่นนั้น ยังต้องอาศัยฝรั่งในพวกมิชชันนารีอเมริกันบ้าง พวกที่เคียวเรือมาค้าขายบ้าง เป็นผู้เชี่ยวชาญในการให้แบบอย่าง ความต้องการย่อมเกิดขึ้นเป็นธรรมดาที่จะใคร่ให้มีไทยทำการเช่นนั้นได้เอง จึงปรากฏว่าเมื่อในตอนปลายรัชกาลที่ ๓ สมเด็จพระเจ้าพระยาฯ ได้ลองส่งนายฉุน ซึ่งเป็นทนายคน ๓ ออกไปหัดวิชาเคียวเรือทะเลณประเทศอังกฤษ เมื่อเรียนสำเร็จกลับมา ได้เป็นที่ขุนจร

(๕)

เจนทเล ในรัชกาลที่ ๔ (แต่โตเล่นเป็นหลวง แล้วเป็นพระชลธาร
วินิจัยในรัชกาลที่ ๕) ครั้นถึงสมัยเมื่อตั้งต้นต่อเรือกำปั่นไฟในรัชกาล
ที่ ๔ เจ้าพระยาสุรวงศวิวัฒน์ จึงลองส่งนายสมบุญ (คือพระขำนิ
กลการ) ออกไปยังประเทศอังกฤษเมื่อชวาล พ.ศ. ๒๓๘๗ ให้ไป
เรียนวิชาช่างกลสำหรับเรือ เวลาเมื่อไปนั้นอายุได้เพียง ๑๓ ปี แต่
ทำนองจะได้เคยเป็นลูกมือทำการอย่างหนึ่งอย่างใดในกระบวนเครื่องจักร
อยู่ก่อน เจ้าพระยาสุรวงศฯ สังเกตเห็นว่าแววดมือน้อย จึงเลือก
สรรคส่งไปที่ไคสมคังคาค นายสมบุญไปเรียนอยู่ ๖ ปี แต่จะเรียน
ที่โรงเรียนและโรงงารแห่งใดบ้าง เมื่อแต่งเรื่องประทวนสยไม่ได้ความ
เรียนสำเร็จกลับมาถึงกรุงเทพ ฯ เมื่อปีมะแม พ.ศ. ๒๔๐๒ พอ
เหมาะแก่เวลาที่ต้องการ ด้วยเป็นเวลาต่อเรือกลไฟของหลวงขึ้นแล้ว
หลายลำ แต่ทว่าราชการเรื่องเรือกลไฟยังรวมอยู่ในกรมพระกลาโหม
ส่วนตัวเจ้าพระยาสุรวงศฯ เองก็ยังเป็นตำแหน่งหัวหมนมหาคเล็ก จึง
ให้นายสมบุญถวายตัวเป็นมหาคเล็กตามสกุล แล้วเอาไว้เป็นผู้ช่วย
สำหรับตัว ใช้สอยในเรื่องเครื่องจักรต่าง ๆ ที่ท่านได้มีหน้าที่เกยวข้อง
ทั้งในการเรือกลไฟและที่ใช้ทำการอื่น เช่น โรงต้มกลั่นสุรา เป็นต้น
เจ้าพระยาสุรวงศฯ ทั้งให้นายสมบุญเป็นผู้จัดการโรงกลั่นสุราแต่
ปีระกา พ.ศ. ๒๔๐๕ เป็นต้นมา เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์เพิ่มขึ้นให้
สมกับความสามารถ

ในสมัยนั้นเจ้าพระยาสุรวงศ ฯ ได้เป็นตำแหน่งกัปตันเรือพระที่นั่ง
 กลไฟในเวลาเสด็จประพาส ส่วนนายสมบุญเป็นผู้ที่ได้นำเรือแล่นและมึ
 ความสามารถยิ่งกว่าบรรดาช่างกลไฟไทยที่ใช้เครื่องเรือ ซึ่งเป็นแต่รู้
 ชำนาญด้วยการค้ำเค้นเคยในประเทศนั้น เพราะฉะนั้นนายสมบุญจึงได้รับเลือก
 เป็นต้นกลเรือพระที่นั่งไปกับเจ้าพระยาสุรวงศ ฯ เป็นนิจ จนตลอดรัชกาล
 ที่ ๔ มาถึงรัชกาลที่ ๕ เมื่อเจ้าพระยาสุรวงศ ฯ ได้เป็นที่สมุหพระกลาโหม
 พระยาประภากรวงศ (ชาย บุนนาค) ผู้บุตรได้เป็นกัปตันเรือพระที่นั่ง
 ต่อมาในสมัยเมื่อยังมีเครื่องจักรเรือ ไปตามเสด็จคราวใดไม่ว่า
 เสด็จเรือกลไฟพระที่นั่งลำใด ก็ต้องเอานายสมบุญไปด้วยเป็นนิจด้วยใน
 สมัยเมื่อแรกใช้เรือกลไฟ ตลอดมาจนถึงสมัยเมื่อพระยาประภากรวงศ
 เป็นกัปตันเรือพระที่นั่งนั้น เข้าใจกันเป็นสามัญ (เหมือนเมื่อแรก
 ใช้รถยนต์ในกรุงเทพฯ) ว่าเครื่องจักรเรือลำหนึ่ง ก็มีเล็ห้อย่างหนึ่ง
 ถ้าผู้ใดไม่รู้เล็ห้อย่างของเครื่องจักร ก็ไม่สามารถจะบังคับได้ดังประสงค์
 เหมือนเช่นเรือพระที่นั่งอรรคราชวรเดช ซึ่งเป็นเรือใหญ่และสำคัญกว่า
 ทุกลำในสมัยนั้น กล่าวกันว่ามิแต่ตนายสมบุญกับนายอ่อนซึ่งเป็นตัวรอง
 ของนายสมบุญอีกคนหนึ่งซึ่งสามารถจะบังคับเครื่องจักรได้ นอกจาก ๒ คน
 นั้นแล้วใครเบ็ดจักรก็หาเค็รไม นายสมบุญจึงเป็นช่างกลซึ่งมีชื่อเสียง
 มาแต่ในรัชกาลที่ ๔ มาชื่อเสียงปรากฏลงเลื่องลือเมื่อในรัชกาลที่ ๕
 อีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระยาโชฎุกราชเศรษฐี (เกียร โชติกะเสถียร)
 ตั้งถึงประปาสุนัขจำหน่ายในลำเพ็ง เมื่อตั้งถึงฝั่งท้อแล้ว เบ็ดเครื่อง

จักรที่จะสูญน้ำหาเหิรไม่ ไต่ไล่หาว่าจ้างช่างกลฝรั่งบรรดามีในเวลา
นั้นมาแก้ไขหลายคน ก็ไม่สามารถจะแก้ไขได้ พระยาโชฎ๊กฯ สิ้นคิดจึงมา
ขอให้นายสมบุญไปช่วยแก้ไข ๗ วันเคียวเครื่องจักรก็เหิรได้ กล่าวกัน
ว่าพระยาโชฎ๊กฯ ให้รางวัล ๔๐๐ บาท เป็นเรื่องทีเลื่องลือเกียรติคุณ
นายสมบุญแพร่หลายในครั้งนั้น

กรมทหารเรือเคียวหมัดก่อน แยกกันอยู่เป็น ๒ กรม คือกรม
อรสมพล พระยาประภากรวงศ์ฯ บังคับบัญชา ขึ้นอยู่ในกระทรวง
กลาโหมกรม ๑ กรมเรือพระที่นั่งเวสชาติ พระวรราชเอก พระองค์
เจ้าสายสนิทวงศ์ ทรงบังคับบัญชากรม ๑ พระบาทสมเด็จพระจุลจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดฯ ให้รวมกันเป็นกรมทหารเรือกรมเดียวเมื่อจอ
พ.ศ. ๒๔๒๘ แต่ยังคงขึ้นอยู่ในกรมยุทธนาธิการ มาแยกออกเป็นกรม
อิสระเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๔ ในปีที่แยกกรมทหารเรือออกเป็นกรมอิสระนี้
นายสมบุญได้รับพระราชทานสัญญาบัตรเป็นหลวงชำนาญการ ตำแหน่ง
เจ้ากรมช่างกลใหญ่ ต่อมาถึง พ.ศ. ๒๔๔๕ ได้รับพระราชทาน
สัญญาบัตรเป็นนายนาวาโท ตำแหน่งปลัดกองยุทธโยธาทหารเรือ ต่อ
มาถึง พ.ศ. ๒๔๔๗ ได้เป็นตำแหน่งผู้บังคับการกองโรงเรียนช่างกล
ถึง พ.ศ. ๒๔๔๘ ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรเลื่อนบรรดาศักดิ์ขึ้นเป็น
พระชำนาญการ เลื่อนยศขึ้นเป็นนายนาวาเอก รัชชการมาจนอายุ
แก่ชรา มีความทุพพลภาพ แต่กระทรวงทหารเรือเห็นว่าเป็นผู้ที่มีชื่อเสียง
และความชอบความดีมาแต่ก่อนมาก ยังไม่อยากจะให้ออกจากราชการ

(๗)

ประจำ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑ จึงยกเป็นตำแหน่งสำรวจและช่วยราชการ
อยู่ในกรมยุทธโยธาทหารเรือต่อมาอีก ๓ ปี ถึง พ.ศ. ๒๔๕๔ จึงได้
อนุญาตให้ปลดออกจากราชการประจำ ได้รับพระราชทานเบี้ยบำนาญ
มาจนตลอดอายุ

พระขำนิกลการมีบุตร ๕ คน ธิดา ๒ คน เกิดด้วยนางพุ่มภรรยา
ได้ถวายบุตรทำราชการสนองพระเดชพระคุณในกรมทหารเรือทั้ง ๕ คน
มีรายชื่อบุตรธิดาโดยลำดับดังนี้

๑ นายพลเรือโท พระยาวชิรธรนาวิ (วิลเลียม บุณยกะลิน)
ท.ช. ท.ม. ท.จ. ถึงอนิจกรรมแล้ว

๒ ธิดาชื่อบุญเกิด เป็นภรรยานายนาวาเอก พระอรสุมพลา
ภิบาล (ช่วย ขุนนาค)

๓ ธิดาชื่อเชย

๔ นายนาวาตรี หลวงนาวาบรรจง (ชม บุณยกะลิน) บัณฑิต
รับราชการเป็นตำแหน่งนายหมวดช่างหม้อ ในกรมยุทธโยธาทหารเรือ

๕ นายเรือเอก ทองสุก บุณยกะลิน ถึงแก่กรรมแล้ว

๖ นายเรือเอก นิล บุณยกะลิน ถึงแก่กรรมแล้ว

๗ นายเรือเอก พร้อม บุณยกะลิน ไปถึงแก่กรรมที่เมืองกลาตโก

พระขำนิกลการ บ่วยเป็นโรคชราถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ ๒๘

ธันวาคม ปีระกา พ.ศ. ๒๔๖๔ มีอายุได้ ๘๐ ปี สันเรื่องประวัติของ
พระขำนิกลการ (สมบุญ บุณยกะลิน) เพียงเท่านี้

ประวัติพระยาวิจิตรนาวิ

นายพลเรือโท พระยาวิจิตรนาวิ (วิลเลียม บุนนยะกลิน) ท.ช.,
 ท.ม., ท.จ., ร.ต.ม. (ศิลปะ), รัตน จ.ป.ร. ๕, เกิดในรัชกาลที่ ๕
 เมื่อวันพฤหัสบดี เดือนธันวาคม ๘ ค่ำ ปีเถาะ พ.ศ. ๒๔๓๐ เป็นบุตร
 นายนาวาเอก พระชานิกถการ (สมบุญ บุนนยะกลิน) นางพุ่มเป็นมารดา
 เมื่อยังเยาว์ได้ศึกษาวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่โรงเรียนของพวก
 มิชชันนารีอเมริกัน อดิศาบลสำหรั เรียนอยู่จนอายุได้ ๑๕ ปี บิดา
 ชวนช่วยส่งไปศึกษาวิชาช่างกลณประเทศอังกฤษ เรียนจบหลักสูตร
 ของโรงเรียน ได้ประกาศนียบัตรชั้นที่ ๑ แล้วไปฝึกหัดทำการช่างกล
 ในโรงงานของบริษัทแฟร์ฟิลด์ช่างต่อเรือณเมืองกลาสโก ผู้ฝึกหัดอยู่จน
 พ.ศ. ๒๔๓๕ เมื่อเรือพระที่นั่งมหาจักรลำเก่าสร้างเสร็จแล้ว จะแล่น
 มากรุงเทพฯ นายวิลเลียม บุนนยะกลิน จึงเข้ารับราชการ ได้เป็น
 ตำแหน่งช่างกลการไฟฟ้าประจำเรือพระที่นั่งมหาจักรมาจากประเทศ
 อังกฤษจนถึงกรุงเทพฯ แลมาเป็นช่างกลทำการตั้งบนใหญ่ที่ขอม
 พระจุลจอมเกล้า และขอมผืนเสด็จสมท ได้พระราชทานสัญญาบัตร
 ศักดิ์เป็นขุนวิจิตรนาวิกกิจ และได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
 มงกุฎสยามชั้นที่ ๔ เป็นบำเหน็จความชอบในราชการที่ทำนั้น
 ขุนวิจิตรนาวิกกิจ (วิลเลียม บุนนยะกลิน) มีชื่อเสียงว่าสามารถ
 ในวิชาช่างกล และการไฟฟ้าโดยเฉพาะแต่แรกเข้ามามีตำแหน่งรับ

นายพลเรือโท พระยาวิจิตรนาวิ
(วิลเลียม บุณยกลิน)

ราชการในกรุงเทพ ฯ นอกจากราชการในตำแหน่งหน้าที่กรมทหารเรือ
 จึงได้รับราชการเป็นพิเศษเนื่อง ๆ เช่นเป็นผู้ตรวจสายไฟฟ้าในพระ
 บรมมหาราชวังและตรวจเครื่องจักรโรงสีของพระคลังข้างที่เป็นต้น ถึง
 พ.ศ. ๒๔๔๐ ได้เลื่อนขึ้นเป็นตำแหน่งปลัดกรมช่างกลในโรงงานการจักร
 กรมทหารเรือ ต่อมาถึง พ.ศ. ๒๔๔๓ ได้รับพระราชทานเหรียญ
 คุณวุฒิมาลาเข็มศิลปวิทยา และเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๕ ได้เลื่อนบรรดาศักดิ์
 เป็นหลวงวิจาร์ณจักรกิจ มียศเป็นนายนาวาตรีในกรมทหารเรือ ถึง
 พ.ศ. ๒๔๔๘ ได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นพระวิจาร์ณจักรกิจ เลื่อนยศขึ้นเป็น
 นายนาวาโท ตำแหน่งผู้บังคับบัญชาการกองช่างเหล็กในกรมทหารเรือ
 ถึง พ.ศ. ๒๔๔๘ ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรเลื่อนยศขึ้นเป็น
 นายนาวาเอก แล้วโปรด ฯ ให้เป็นข้าหลวงไปจัดการสร้างเรือพิฆาต
 เสือทยานชล กับเรือตอร์ปิโด ณประเทศยิบร่า เมอ พ.ศ. ๒๔๕๐ คือ
 มาอีกปี ได้เป็นตำแหน่งผู้บังคับบัญชาการกองขุดโยธาทหารเรือ ครั้น
 เรือพิฆาตและเรือตอร์ปิโด ๓ ลำก่อสร้างแล้ว โปรด ฯ ให้เป็นข้าหลวง
 ออกไปรับเรือขึ้นมาจากประเทศยิบร่าอีกครั้ง ๑ ได้รับพระราชทานเครื่อง
 ราชอิสริยาภรณ์ช้างเผือกชั้นที่ ๔ แล้วโปรด ฯ ให้เป็นข้าหลวงออกไป
 สร้างเรือพิฆาตเสือดาร์ณสินธุ์ ณประเทศยิบร่า เป็นครั้งที่ ๓ ที่ได้ไป
 ยังประเทศนั้น

ถึงรัชกาลปัจจุบันนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ เลื่อนบรรดาศักดิ์
 เป็นพระยาวิจิตรนาวี และเป็นผู้บัญชาการทหารเรือฝ่ายบกเมื่อ

(๓๓)

กรรมการหอพระสมุทสำหรับพระนคร ขอถวายอนูโมทนาพระกุศล
บุญราศีทักษิณานุปทาน ซึ่งสมเด็จพระเจ้าอนังยาเธอ เจ้าฟ้า กรมหลวง
นครสวรรค์วรพินิตได้ทรงบำเพ็ญพระราชทานในจารพระราชทานเพลิงศพ
นายพลเรือโท พระยาวิจิตรนาวิ (วิลเลียม บุนยกระลิน) กับศพ
นายนาวาเอก พระชำนาญกลการ (สมบุญ บุนยกระลิน) และที่โปรดฯ
ให้พิมพ์หนังสือเรื่องนั้นให้แพร่หลาย เชื่อว่าท่านทั้งหลายที่ได้รับสมุท
เล่มนี้ไปอ่าน ก็คงจะถวายอนูโมทนาเช่นเดียวกัน

ทักษิณานุปทาน

หอพระสมุทวชิรญาณ

วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๗

สารบารพ

อธิบายเบื้องต้น	หน้า ๑
ว่าด้วยเรือรบสำหรับใช้ในลำแม่น้ำครึ่งกรุงเก่า	๒
ระวางเรือพระที่นั่งในรัชกาลที่ ๑	๓๐
เรือกระบวรแต่ครึ่งกรุงศรีอยุธยาชื่อเรือกราบ	
ท่านให้คล้องกัน	๓๘
ระวางเรือพระที่นั่งในรัชกาลที่ ๒	๓๘
ระวางเรือพระที่นั่งในรัชกาลที่ ๓	๓๘
ระวางเรือพระที่นั่งในรัชกาลที่ ๔	๒๒
ระวางเรือพระที่นั่งในรัชกาลที่ ๕	๒๓
ว่าด้วยเรือรบยนต์สำหรับใช้ทางแม่น้ำ	๒๔
ว่าด้วยเรือรบสำหรับใช้ทางทะเล	๒๔
ว่าด้วยลักษณะเรือรบทางทะเล	๓๐
ว่าด้วยเรือรบชนิดเรือกำปั่นแปดง	๓๒
ว่าด้วยเรือรบชนิดเรือกำปั่นฝรั่ง	๓๕
ว่าด้วยเรือรบชนิดเรือกลไฟ	๓๘

ตำนานเรือรบไทย

อธิบายเบื้องต้น

ประเทศอันตั้งภูมิลำเนาอยู่ในที่ลุ่มแม่น้ำหลายสาย และมีเขตรแดนต่อออกไปจนชายทะเล เช่นสยามประเทศนี้ เป็นธรรมดาจะต้องใช้เรือเป็นยานพาหนะทั้งภายในบ้านเมือง และในการไปมาค้าขายกับต่างประเทศ ถ้าหากเกิดศึกสงคราม จะเป็นการรบพุ่งกันภายในบ้านเมืองก็ดี หรือรบพุ่งกับประเทศอื่นก็ดี ก็เป็นธรรมดาที่จะต้องใช้เรือเป็นพาหนะของกองทัพทำศึกสงครามเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นจึงจะไม่ปรากฏหลักฐานอย่างอื่น จะพิจารณาแต่ด้วยภูมิลำเนาเขาเป็นหลักฐาน ก็ควรเชื่อได้ว่าสยามประเทศนี้คงมีเรือรบมาแต่แรกตั้งบ้านเมืองเป็นเอกราช มิฉะนั้นก็จะหาอาวุธรักษาอิศราภาพมาได้ไม่ แต่หลักฐานมีปรากฏอยู่ทั้งในเรื่องพงศาวดารและในแบบอย่างซึ่งยังมีอยู่จนทุกวันนี้ ว่าเรือรบไทยมีมาแต่โบราณ และได้ใช้เรือรบเป็นประโยชน์ในการทำศึกสงครามมามากมายหลายครั้ง ตั้งแต่เมื่อกรุงศรีอยุธยายังเป็นราชธานี.

เรือรบไทยแต่โบราณปรากฏว่ามี ๒ ชนิด เป็นเรือรบสำหรับใช้ทางแม่น้ำชนิดหนึ่ง เรือรบสำหรับใช้ทางทะเลชนิดหนึ่ง พิจารณาตามเรื่องพงศาวดาร ดูเหมือนเรือรบสำหรับใช้ทางลำแม่น้ำจะมีมาก่อน

เรือสำหรับใช้ทางทะเลขึ้นที่หลัง ในการศึกสงครามก็ใช้เรือรบชนิด
 สำหรับแม่น้ำโดยมาก นานๆ จึงปรากฏว่าใช้เรือรบชนิดสำหรับทางทะเล
 สักครั้งหนึ่ง เพราะการศึกสงครามซึ่งเกิดขึ้นในสมัยเมื่อกองศรัยอยุธยา
 เป็นราชธานี มิใคร่จะมีศึกทางทะเล มีแต่รบพุ่งกันทางช้างเหนือ
 หรือทางผ่ายวันตกเป็นพัน ก็จำต้องใช้เรือรบสำหรับทางแม่น้ำเป็น
 สำคัญ.

รูปพรรณสันฐานและเครื่องใช้สำหรับเรือรบแต่โบราณจะเช่น
 ใดก็ตาม ก็คงจะเหมือนอย่างที่มีปรากฏอยู่เป็นของใต้แก๊วไซกันมา
 หลายยุคหลายตอน จะทราบไม่ได้แน่ชัดว่าขึ้นเต็มเป็นอย่างไร และใต้
 แก๊วไซมาอย่างไร ๆ ใต้แก๊วสันนิษฐานประกอบ จะอธิบายต่อไปตาม
 ที่มีเค้าเงื่อนในหนังสือเก่าประกอบกับความสันนิษฐาน.

ว่าด้วยเรือรบสำหรับใช้ในลำแม่น้ำ

เรื่องตำนานเรือรบสำหรับใช้ในลำแม่น้ำ มีเค้าเงื่อนในหนังสือ
 พระราชพงศาวดารแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ^๑ กล่าวว่า “(จุล)
 ศักราช ๙๙๕ บมระแสงเบญจศก^๒ ครั้งนั้นพระเจ้าอยู่หัวแปลงเรือแซ
 เป็นเรือไชย และเรือศรัยเสด็จต่าง ๆ” ดังนี้

๑ พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขาเล่ม ๑ หน้า ๒๘
 ๒ ศักราชที่ลงในหนังสือพระราชพงศาวดารผิด ที่ถูกต้องจะนับบวออก สมุทธุศก
 จุลศักราช ๘๑๐ พ.ศ. ๒๐๘๐

เหตุใดสมเด็จพระมหาจักรพรรดิจึงแปลงเรือแซเป็นเรือไชยและเรือ
 รูปสัตว์ ข้อนี้อธิบายในตัวเรื่องพงศาวดาร ด้วยครั้งนั้นพระเจ้าหงสาวดี
 ตะเบงขเวตยกกองทัพม้ามอญเข้ามาคู่เมืองไทย นับเป็นครั้งแรก
 ที่จะมีข้าศึกต่างประเทศยกมา ฝ่ายไทยได้ตั้งเมืองมัยขอมปราการไว้
 ข้างกันราชอาณาจักรสุโขทัย ทิศเหนือเมืองลพบุรี ทิศตะวันออกเมืองนครนายก
 ทิศใต้เมืองพระประแดง ทิศตะวันตกเมืองสุพรรณบุรี กองทัพพระเจ้า
 หงสาวดียกเข้ามาทางด่านพระเจดีย์สามองค์ข้างทิศตะวันตก กองทัพไทย
 จึงออกไปคอยต่อสู้อยู่ที่เมืองสุพรรณบุรี ครั้นรบกันถนัดกำลังกองทัพ
 พระเจ้าหงสาวดีไม่ไหว ต้องทิ้งเมืองสุพรรณบุรีถอยเข้ามาอาศัยเขา
 ราชธานีเป็นถ้ำนั้น กองทัพพระเจ้าหงสาวดียกตามเข้ามาถึงกรุงศรีอยุธยา
 พระเจ้าอภัยมณีพาพระนเรศวรไม่ไหว หนีหลบมาแม่น้ำลพบุรี และฝ่ายไทย
 มีกำลังทั้งกองทัพบกทัพเรือรักษาพระนคร ฝ่ายพระเจ้าหงสาวดีไม่มีเรือ
 ก็ต้องตั้งขังกันอยู่ ครั้นได้ข่าวว่ากองทัพไทยทางหัวเมืองฝ่ายเหนือ
 ซึ่งพระมหาธรรมราชาราชบุตรเขยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิเป็นจอมทัพ
 ยกลงมาจากเมืองพิษณุโลก จะลงมาตีโอบ พระเจ้าหงสาวดีเห็นว่า
 จะเสียทีก็ต้องเลิกทัพกลับไป เพราะเหตุครั้งนี้ ไทยจึงเปลี่ยนวิธีขังกัน
 พระนคร ให้เรือข้อมปราการเมืองด่านเสียทั้งสามเมือง คงไว้แต่
 เมืองพระประแดง และให้สร้างข้อมปราการพระนครศรีอยุธยาให้มั่นคง
 ทั้งเพิ่มเติมกำลังกองทัพเรือให้มากขึ้น โดยหมายว่าถ้ากองทัพ

พระเจ้าหงสาวดียกเข้ามาอีก ก็ระต่อสู้อยู่โดยวิถีที่ใดเคยมีไชยชนะใน
 ครั้งนั้น การที่สมเด็จพระมหาจักรพรรดิแปลงเรือแซเป็นเรือไชย
 แลเรือศิระสทวนน คือคิดแยกอย่างเรือรบขึ้นใหม่ แต่หากใคร
 ผู้จกหมายเหตุไม่รู้เรื่องยุทธศาสตร์ หรือจงใจจกแต่โดยย่อ อย่าง
 เช่นลึกลับอาจลงในกรณีของพระราชพงศาวดาร ถ้าอ่านโดยไม่พิจารณา
 เหตุการณ์จึงชวนให้เข้าใจผิดว่าเป็นแต่แก้ไขรูปร่างลวดลายเรือให้งดงาม
 ขึ้นกว่าแต่ก่อน แต่จกใจเพียงเท่านั้นก็ตงนับว่าเป็นประโยชน์ หาไม่
 ก็จะไม่ม้ผลกการวินิจฉัยเรื่องเรือรบไทยแต่โดยราวว่าเป็นอย่างไร.

เรือซึ่งบอกชื่อไว้ในพระราชพงศาวดารตรงที่อ้างมามี ๓ อย่าง คือ
 “เรือแซ” เป็นเรือรบอย่างเดิมอย่าง ๑ “เรือไชย” กับ “เรือ
 ศิระสทวน” ซึ่งสมเด็จพระมหาจักรพรรดิประดิษฐ์ขึ้นในครั้งนั้นอีก ๒
 อย่าง เรือทั้ง ๓ อย่างนี้ยังมีอยู่ในจำพวกเรือกระบวรแห่งเสด็จพระราช
 ทานพระกฐินจนทุกวันนี้ พอจะพิจารณาเขาเป็นลัทธิวินิจฉัยได้ว่าเมื่อ
 ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิจะเป็นอย่างไร.

ที่เรียกว่าเรือแซ เป็นเรือยาว ใช้ศักรรเชิงประมาณลำละ
 ๒๐ กรรเชิง มักสันนิษฐานกันมาแต่ก่อนว่าจะได้แยกอย่างมาแต่เรือ
 ของพวกกระแซ จึงเรียกว่าเรือแซ แต่เมื่อพิจารณาโดยทาง
 พงศาวดาร พวกกระแซชาวเมืองมณฑล برخ้างเห็นอประเทศพม่าพึ่งจะ
 ใต้เกี่ยวข้องกัไทยในคตวรรษกาลสมเด็จพระนเรศวร ๆ แต่เรือแซ
 มีมาในเมืองไทยก่อนสมัยนั้นช้านาน จึงสันนิษฐานว่า คำว่า “แซ”

นั้น เห็นจะมาแต่คำว่า “เซ” (จะเป็นภาษาละว้าหรือภาษา
 จีนไคยั้งไม่ทราบแน่) หมายความว่าแม่น้ำ เช่นเรียกชื่อลำน้ำว่า
 เซล้าเกา แลเซมุน เซยั้งเหียน เป็นต้น ถ้าสันนิษฐานเช่นว่านถูก
 ต้อง คำว่าเรือแซก็หมายความว่าเรือสำหรับใช้ ในลำแม่น้ำนั้นเอง แต่
 ที่เป็นหลักฐานแน่นอนนั้น คือเรือแซเป็นเรือรบสำหรับใช้ทางแม่น้ำ
 มีมาในเมืองไทยก่อนเรืออย่างอื่น เหตุไฉนสมเด็จพระมหาจักรพรรดิจึง
 แก่เรือแซเป็นเรือไชยและเรือปลั้วก็ เมื่อพิจารณาจากแบบแผนเรือทั้ง
 ๓ อย่างซึ่งมีอยู่ในเวลานักพอคิดเห็นได้ คือเรือแซเดิมคงจะใช้ทั้งบรรทุก
 คนและบรรทุกของ คนลงประจำลำได้น้อยและแล่นช้า สมเด็จพระมหา
 จักรพรรดิจึงทรงคิดแบบเรือรบชนิดอีก ๒ อย่าง เป็นเรือยาวทำด้วยมาด
 ไม้อย่างเดียวกับเรือแซ แต่เปลี่ยนเป็นใช้พายให้ทหารลงประจำลำได้
 มากถึงลำละ ๖๐-๗๐ คน พายไปได้รวดเร็ว อย่างนี้เรียกว่าเรือไชย
 ชนิดอย่าง ๑ ทำรูปเรือเช่นเดียวกัน แต่ให้หัวเรือกว้างสำหรับตั้งปืนใหญ่
 ซึ่งไทยเริ่มใช้ในการสงครามเป็นสำคัญแต่ครั้งนั้น อย่างนี้เรียกว่าเรือ
 ศิริษะสั้ว เพราะเห็นช่องปืนขึ้นไปทำเป็นรูปสั้วต่างๆ มีครุฑและกระบ
 เช่นกัน เป็นเครื่องหมายในกระบวนทัพด้วย ส่วนเรือแซก็คงใช้ แต่
 ใช้สำหรับลำเลียงเสบียงอาหาร และเครื่องสัตรีอาวุธสำหรับกองทัพ
 ต่อมาจะเป็นในรัชกาลไหนไม่ปรากฏชัด คิดทำเรือกรวยชนิดอีกอย่าง ๑ ใช้
 เช่นเดียวกับเรือไชย แต่แล่นรวดเร็วกว่าเรือไชย เรือทั้ง ๔ อย่าง
 ที่กล่าวมา คือเรือแซ เรือไชย เรือศิริษะสั้ว และเรือกรวย ใช้

เป็นเรือรบสำหรับขบวนแม่ทัพตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีตลอดมาจนในกรุงรัตนโกสินทร์นี้.

ลักษณะการใช้เรือรบแต่โบราณไม่ได้จัดทหารแยกกันเป็นเหล่าทหารบกและเหล่าทหารเรือ ใช้ทหารพวกเดียวกันทั้งทางบกและทางน้ำเรือรบเป็นทำนองพาหนะมีประจำกรมทหาร ถ้าเกณฑ์กรมใดเข้ากองทัพยกไปทางน้ำ พวกทหารก็ลงเรือรบกรมของตนไป การรบพุ่งโดยกระบวนเรือรบมีปรากฏมาในเรื่องพงศาวดารหลายครั้ง จะยกเป็นตัวอย่างเพียงแต่ในสมัยครั้งศึกสมเด็จพระนเรศวร ฯ ขางคราวก็ให้กองทัพเรือยกไปรบแต่โดยลำพัง มีตัวอย่างครั้งพระเจ้าหงสาวดีให้กองทัพยกมาตีเมืองไทยใน พ. ศ. ๒๑๒๗ เมื่อแรกสมเด็จพระนเรศวร ฯ ประกาศอิสระไม่ยอมขึ้นต่อพระเจ้าหงสาวดี ครั้งนั้นพระเจ้าหงสาวดีให้พระยาพลิมคุมกองทัพเข้ามาทางด่านพระเจดีย์สามองค์ทัพ ๑ ให้พระเจ้าเชียงใหม่ยกกองทัพลงมาทางข้างเหนือทัพ ๑ ประสงค์จะให้ลงมาสมทบกันระดมตีกรุงศรีอยุธยา ฝ่ายสมเด็จพระนเรศวร ฯ เมื่อยังเป็นรัชทายาทเตรียมกองทัพจะต่อสู้ข้าศึกยังไม่ทันพร้อมเสร็จ ได้ข่าวว่ากองทัพพระยาพลิมยกล่วงเขตเมืองกาญจนบุรีเข้ามาก่อน จึงทรงแต่งกองทัพเรือให้รบยกไปสกัดอยู่ที่แม่น้ำสุพรรณบุรี คอยเอาปืนใหญ่ยิงข้าศึกมิให้ยกข้ามแม่น้ำมาได้ ถ่วงเวลาไว้จนทรงจัดกองทัพพร้อมแล้ว ก็ให้ยกไปตีกองทัพพระยาพลิมแตกพ่ายไปก่อนกองทัพเมืองเชียงใหม่ยกลงมาถึง แต่ที่รบโดยลำพังกองทัพเรือเช่นคราวที่

กล่าวมานั้นเอง มักช่วยกันรบทั้งทัพบกทัพเรือตั้งต่อมาอีกครั้งหนึ่ง
 เมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๘ พระเจ้าหงสาวดีเตรียมการจะยกกองทัพใหญ่มาตี
 กรุงศรีอยุธยาเอง และในเวลานั้นสมเด็จพระนเรศวร ฯ อพยบผู้คน
 หิวเมืองเหนือลงมารวบรวมตั้งค้ำสู้อยู่ที่กรุงศรีอยุธยาแห่งเดียว ทั้ง
 หิวเมืองเหนือว่างอยู่ พระเจ้าหงสาวดีจึงให้พระมหาอุปราชามาตั้งรวบรวม
 เสบียงอาหารเตรียมสำหรับกองทัพอยู่ที่เมืองกำแพงเพชร แล้วให้
 พระเจ้าเชียงใหม่ยกกองทัพลงหน้าลงมาเที่ยวรังแกราษฎรทางหัวเมือง
 ฝายเหนือกรุงศรีอยุธยา มีให้ทำไร่นาเป็นเสบียงอาหารของฝายไทยได้
 พวกกองทัพเมืองเชียงใหม่ลงมาถึงยาโมกข์ แขวงเมืองวิเศษไชยชาญ
 (คือจังหวัดอ่างทองบัดนี้) สมเด็จพระนเรศวร ฯ ทรงทราบก็เสด็จ
 รัชยกกองทัพเรือขึ้นไปกับสมเด็จพระเอกาทศรถราชอนุชา และให้
 กองทัพบกยกตามขึ้นไป กองทัพเรือขึ้นไปถึงก่อนได้รบพุ่งกับข้าศึก
 เป็นสามารถ ฝ่ายข้าศึกถอยหนี ฝายไทยยิงปืนใหญ่น้อยขึ้นไป
 จากเรือ รบกันอยู่จนกองทัพบกตามไปถึงก็ช่วยกันตีข้าศึกแตกพ่าย
 ไป แต่การศึกในครั้งกรุงศรีอยุธยาข้างคราวยกไปรบถึงที่ซึ่งเรือไป
 ไม่ได้ เช่นยกไปตีเมืองเชียงใหม่ ในการศึกเช่นนี้ทัพเรือเป็นแต่
 ภาระบรรเลง และเปนพาหนะขนส่งจนถึงที่ท่าตั้งประชุมทัพ เช่นที่
 เมืองตาก หรือเมืองนครราชสีมา แต่นั้นก็ยกเป็นทัพยกต่อไปอย่างเดียว
 ฝ่ายข้าศึกที่ยกเข้ามาตีเมืองไทยตาม ความที่ปรากฏในเรื่อง
 พงศาวดาร ถ้ายกมาแต่โดยลำพังทัพบกคราวใด ก็จะเป็นทัพกระษัตริย์

เช่นพระเจ้าหงสาวดีตะเบงชเวตยกราบในคราวซึ่งกล่าวมาแล้วก็ พระเจ้า
 มังลงยกมาเมื่อตอนปลายสมัยครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีก็ เช่น
 เสียทีไทย ต้องเลิกทัพกลับไปทุกครั้ง ต่อเมื่อมาด้วยจึงได้เปรียบ
 เพราะฉะนั้นในการศึกพม่าที่ยกมาตีเมืองไทย จำต้องอาศัยเรือเมือง
 เชียงใหม่ หรือมิฉะนั้นต้องมาทางบกปลายแดน เช่นเมืองกาญจนบุรี
 ค่อยเรือขขึ้นในประเทศนั้น จนเมื่อใช้ก่อนจึงยกเข้ามาตีกรุงศรีอยุธยาได้
 ดังเช่นครั้งเมื่อเสียกรุงศรีอยุธยาคราวหลัง ความที่กล่าวมานี้เป็นส่วน
 ซึ่งใช้เรือรบในเวลาศึกสงคราม.

ในเวลาบ้านเมืองปราศจากศึกสงคราม ก็ย่อมใช้เรือรบฝึกซ้อม
 กระบวรอุทเป็นนิจ เพราะฉะนั้นถึงฤดูน้ำเป็นเวลารายฤดูว่างการทำไร่นา
 จึงเรียกกระตมพลมาฝึกซ้อมกระบวรทัพเรือ อาศรัยฤดูกาลประจวบกับ
 ทอดกฐิน พระเจ้าแผ่นดินจึงเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระกฐินโดย
 กระบวรเรือรบ แต่เห็นให้ไพร่พลรื่นเริงในการกุศล เป็นต้นของ
 ประเพณีที่เสด็จกฐินโดยกระบวรเรือยาวสืบมาจนทุกวันนี้ ในฤดูอน
 เวลามีการเสด็จไปทางเรือก็ใช้เรือรบลำที่เป็นเรือพระที่นั่ง และมีเรือรบ
 พวกทหารรักษาพระองค์แต่เสด็จ แต่เป็นกระบวรน้อยไม่เรียกว่ากระบวร
 พยุหยาตรา เหมือนเสด็จเนื่องด้วยการซ้อมกระบวรรบเช่นเสด็จกฐิน
 และเสด็จขึ้นพระพุทธรูป.

เรือรบแต่โบราณที่กล่าวว่ามีแก้ไขเพิ่มเติมในเวลาย่านเมือง
 ปราจจากศึกสงคราม เมื่อใช้เรือเป็นแต่กระบวนแห่ให้เป็นพระเกียรติยศ
 งามมีหลายอย่าง ทั้งเช่นแต่งเรือไชยด้วยลวดลายสลักเสลาให้
 เป็นเรือก่ง ทั้งขยชกและแต่งเป็นเรือศรีเป็นต้น เป็นของแก้ไขเกิด
 ขึ้นขึ้นหลัง

เรือรบครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นอันตรายเสียเมื่อพม่าล้อมกรุง ๆ
 คราวหลังหมดไม่มีเหลือ เหตุด้วยเรือรบทั้งปวงนั้นปลูกโรงรักษาไว้
 ทางข้างกำแพงเหนือพระนคร (แถววัดศาลาปูน) ครั้นกองทัพพม่ายก
 เข้ามาได้ถึงฐานพระนครทางตะวันออก ก็ถอยเรือลงมารวบรวมไว้ใน
 แม่น้ำที่ปากคลองตะเคียน พม่ายกอ้อมมาได้เผาเรือรบเสียหมดตั้งแต่
 ก่อนเสียกรุง ๆ มาถึงสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ต้องต่อใหม่
 ทั้งหมด มีปรากฏชื่อเรือรบสำหรับใช้ในทางแม่น้ำตามแบบเก่าซึ่งสร้าง
 ในกรุงรัตนโกสินทร์อยู่ในทำเนียบดังนี้.

ระวางเรือพระที่นั่ง
ในรัชกาลที่ ๑

เรือพระที่นั่งกิ่งแลเอกไชย

๑ เรือศรีสุพรรณหงส์ พระที่นั่งกิ่งศรีษะหงส์ พนด้า ยาว ๘ วา
กำลัง ๗ ศอกกว้าง ๕ ศอกคืบ ๖ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๗ นิ้ว

๒ เรือศรีสมุทรไชย พระที่นั่งกิ่ง พนแดง ยาว ๑๘ วา ๖ นิ้ว
กำลัง ๖ ศอก ๗ นิ้ว กว้าง ๕ ศอก ๕ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอกคืบ ๕ นิ้ว

๓ เรือไกรสรมุข พระที่นั่งกิ่ง พนด้า ยาว ๑๘ วา
กำลัง ๖ ศอกคืบ ๑ นิ้ว กว้าง ๕ ศอก ๗ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๖ นิ้ว

๔ เรือศรีประจักษ์ไชย พระที่นั่งเอกไชย พนด้า ยาว ๑๘ วา
กำลังกว้าง ๕ ศอก ๕ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๖ นิ้ว

๕ เรือไกรแก้วจักรวตน์ พระที่นั่งกิ่ง พนเขียว ยาว ๑๗ วา ๑ ศอก
คืบ ๓ นิ้ว กำลัง ๖ ศอก ๑ นิ้ว กว้าง ๔ ศอกคืบ ๖ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก
๕ นิ้ว

๖ เรือไกรสรจักร พนเขียว ยาว ๑๗ วา ๒ ศอก กำลังกว้าง
๔ ศอกคืบ ๕ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๖ นิ้ว

๑ คู่กับเรือ (๒) มงคลสุบรรณ ๖, ๓

๖ คู่กับเรือ (๑) ศรีสุนทรไชย ๖, ๓

๗ เรือชลพิมานไชย ^๕ พนแดง ยาว ๓๒ วา ๓ ศอก ๖ นิ้ว
(๓๒ วา ๓ ศอก) ก้ำลัง & ศอก ๒ นิ้ว กว้าง ๓ ศอก ๘ นิ้ว ท้องลึก
๑) ศอก ๒ นิ้ว

๘ เรือไกรสรมารอด ^๕ พนแดง ยาว ๓๔ วา ก้ำลังกว้าง & ศอก
ท้องลึก ๑ ศอก ๒ นิ้ว

๘ เรือ (ไม่มีนาม) พระที่นั่งเอกไชยน้อย ^๕ พนดำ ยาว ๓๔ วา
ก้ำลัง & ศอก ๓๐ นิ้ว กว้าง ๓ ศอกคืบ ๓๐ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๒ นิ้ว

^๕ เรือพระที่นั่งศรี

๑๐ เรือขมบกพิศาล ^๕ พระที่นั่งศรีประกอบ ^๕ พนน้ำเงิน ยาว ๓๕ วา
ก้ำลัง & ศอกคืบ ๒ นิ้ว กว้าง & ศอกคืบ ๒ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๒ นิ้ว
(ใน พ, ว่าเรือนี้ ร, ๑ ได้เสด็จไปรบทัพพม่าลาดหญ้า จ. ๑๑๔๗)

๑๑ เรือวิมานอมรินทร์ ^๕ พระที่นั่งศรีประ ^๕ พนเขียว ยาว ๓๒ วา
๓ ศอกคืบ ก้ำลัง & ศอก ๒ นิ้ว กว้าง & ศอก ๖ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก
(ใน พ, ว่าเรือนี้เป็นเรือเชิญพระไชย ร, ๑ ได้เสด็จไปรบทัพพม่าลาดหญ้า
จ. ๑๑๔๗)

๑๒ เรือธงสีทพรต ^๕ พระที่นั่งศรี ^๕ เขียนทองพนแดง ยาว ๓๕ วา
(๓๔ วา ๒ ศอก) ก้ำลัง & ศอกคืบ ๑ นิ้ว กว้าง & ศอกคืบ ๒ นิ้ว
ท้องลึก ๑ ศอก ๓ นิ้ว

๑๓ เรือจักรพรรดิวิกรมย พระที่นั่งศรี (ประคัมกระเจกบายยา)
พนค้ำ ยาว ๑๔ วา ๒ ศอก ๕ นิ้ว (๑๔ วา ๒ ศอก) ก้ำลึง ๕ ศอกคืบ
๘ นิ้ว กว้าง ๔ ศอกคืบ ๔ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๘ นิ้ว

๑๔ เรือทinkerสองศรี พระที่นั่งศรีเขียน พนม่วง (พนมแดง)
ยาว ๑๒ วาศอกคืบ ก้ำลึง ๕ ศอก ๕ นิ้ว กว้าง ๓ ศอก ๓ นิ้ว
ท้องลึก ๑ ศอก ๑ นิ้ว (ใน พ, ว่า เรือนี้ ร, ๑ ไต้เสด็จไปรบทัพพม่า
นครสวรรค์ ใ. ๑๑๔๗)

๑๕ เรือมณีจักรพรรดิ พระที่นั่งศรีเขียน พนมเขียว ยาว ๑๓ วา
๕ นิ้ว (๑๓ วา) ก้ำลึง ๕ ศอก ๒ นิ้ว กว้าง ๓ ศอกคืบ ๗ นิ้ว ท้อง
๑ คืบ ๑๐ นิ้ว (ใน พ, ว่า เรือนี้เป็นเรือเชิญพระไชย ร, ๑ ไต้เสด็จไปรบทัพ
พม่านครสวรรค์ ใ. ๑๑๔๗)

เรือศรีพระที่นั่งรองสองลำ

๑๖ เรืออนงคนิกร (ลายเขียนทอง) พนมค้ำ ยาว ๑๓ วา ๑๐ นิ้ว
(๑๓ วา) ก้ำลึง ๕ ศอก กว้าง.....

๑๗ เรืออัยสรสุวรรณค์ (ลายเขียนทอง) พนมม่วง ยาว ๑๓ วาศอก
ก้ำลึง ๕ ศอก ๒ นิ้ว กว้าง.....

เรือศรีวังหน้า

๑๘ เรือแก้วจักรพรรดิ พระที่นั่งศรีประกอบ พนมเงิน ยาว ๑๕ วา
ก้ำลึง ๕ ศอก ๖ นิ้ว กว้าง ๔ ศอก ๔ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๓ นิ้ว
(ใน พ, ว่า เรือนี้กรมพระราชวังบวร ร, ๑ ไต้เสด็จไปรบทัพพม่าลาคทัญญา
ใ. ๑๑๔๗)

๑๙ เรือสวัสดิ์ซึ่งไชย พระที่นั่งศรีประภอย พันคำ ยาว ๑๖ วา
กำลัง ๖ ศอก กว้าง ๑ ศอก ๔ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๖ นิ้ว (ใน พ, ว่า
เรือนเป็นเรือเชิญไชย กรมพระราชวังขจร ร, ๑ เสด็จไปรบทัพพม่า
ฉะเชิงเทรา พ. ๑๑๔๗)

๒๐ เรือวิชัยเลขา พระที่นั่งศรีเขยนทอง พันคำ ยาว ๑๕ วา
๓ ศอกคืบ กำลัง ๕ ศอก ๗ นิ้ว กว้าง ๔ ศอก ๔ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก
๔ นิ้ว

เรือพระที่นั่งกราบ

๒๑ เรือศรีเมือง ยาว ๑๔ วา ๒ ศอกคืบ ๖ นิ้ว (๑๔ วา ๒ ศอก)
กำลัง ๕ ศอก กว้าง ๓ ศอกคืบ ๖ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก

๒๒ เรือเฟื้องฟ้า ยาว ๑๔ วา ๒ ศอก กำลัง ๕ ศอก ๕ นิ้ว
กว้าง ๓ ศอกคืบ ๘ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๒ นิ้ว

๒๓ เรือทิพาภร ยาว ๑๔ วา ๓ ศอกคืบ กำลัง ๕ ศอก ๕ นิ้ว
กว้าง ๔ ศอก ๑ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๒ นิ้ว

๒๔ เรือกระบวนนางรำ ยาว ๑๖ วา ๒ ศอกคืบ ๖ นิ้ว (๑๖ วา ๒
ศอก) กำลัง ๔ ศอกคืบ ๑๐ นิ้ว กว้าง ๓ ศอกคืบ ๘ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก

๒๕ เรือแก้วซึ่งทอง ยาว ๑๓ วา ๕ นิ้ว กำลัง ๔ ศอก ๕ นิ้ว

๒๓ คู่กับเรือ (๖) ขจรกรุง (๗) รุ่งประสานสาธ (๘) ขาขลมหวน ร, ๓
๒๔ คู่กับเรือ (๒) ประจำทวีป ร, ๒

๒๖ เรือพวงแก้ว ยาว ๓๓ วา ก้ำลึง ๕ ศอก ๕ นิ้ว กว้าง ๓ ศอก ๘ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๘ นิ้ว

๒๗ เรือทองปลิว ยาว ๑๓ วา ๑ คืบ ก้ำลึง ๓ ศอก ๒ นิ้ว กว้าง ๒ ศอก ๖ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๕ นิ้ว

๒๘ เรือทิวลม ยาว ๑๒ วา ก้ำลึง ๓ ศอก คืบ ๑ นิ้ว กว้าง ๓ ศอก ๒ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๘ นิ้ว

๒๙ เรือล่องลม ยาว ๑๐ วา ๒ ศอก ก้ำลึง ๒ ศอก คืบ ๘ นิ้ว กว้าง ๒ ศอก ๒ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๔ นิ้ว

๓๐ เรือชมรม ยาว ๑๐ วา ศอก คืบ ๑๐ นิ้ว ก้ำลึง ๒ ศอก คืบ ๗ นิ้ว กว้าง ๒ ศอก ๔ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๔ นิ้ว

๓๑ เรือมังกร ยาว ๑๓ วา ศอก คืบ ก้ำลึง ๓ ศอก ๔ นิ้ว กว้าง ๒ ศอก ๑๐ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๘ นิ้ว

๓๒ เรือข้านางนอน ยาว ๑๖ วา ๒ ศอก ๘ นิ้ว ก้ำลึง ๕ ศอก คืบ ๖ นิ้ว กว้าง ๔ ศอก คืบ ๕ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๑ นิ้ว

๓๓ เรือกรนางนาญ ยาว ๑๔ วา ก้ำลึง ๕ ศอก กว้าง ๔ ศอก ๑ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๑ นิ้ว

เรือกระบวรบดทอง

๓๔ เรือเอกไชยเห็นหวา เอกไชยคู้ซึก พนคำ ยาว ๑๔ วา ศอก ๕ นิ้ว ก้ำลึง ๕ ศอก ๔ นิ้ว กว้าง ๓ ศอก คืบ ๑๐ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๓ นิ้ว

๓๕ เรือเอกไชยหลาวทอง เอกไชยคู้ซึก พนคำ ยาว ๑๔ วาศอก
๔ นิ้ว ก่าลึง ๕ ศอก ๔ นิ้ว กว้าง ๔ ศอก ท้องลึก ๑ ศอก ๒ นิ้ว

๓๖ เรือครุฑเหินระเห็จ พนคำ ยาว ๑๓ วาศอกคืบ ก่าลึง ๕ ศอก
๓ นิ้ว กว้าง ๔ ศอก ท้องลึก ๑ ศอก ๑๐ นิ้ว

๓๗ เรือครุฑเครื่องไทรจักร พนคำ ยาว ๑๓ วาศอกคืบ ก่าลึง ๕
ศอกคืบ ๗ นิ้ว กว้าง ๓ ศอกคืบ ๖ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๘ นิ้ว

๓๘ เรือพาลวังทวย พนคำ ยาว ๑๓ วา ๓ ศอก ก่าลึง ๕ ศอก
๕ นิ้ว กว้าง ๔ ศอก ท้องลึก ๑ ศอก ๒ นิ้ว

๓๙ เรือสครพครองเมือง พนคำ ยาว ๑๔ วา ก่าลึง ๕ ศอก ๔ นิ้ว
กว้าง ๓ ศอกคืบ ๑๐ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๓ นิ้ว

๔๐ เรือกระยบรายเมืองमार พนคำ ยาว ๑๓ วา ๒ ศอกคืบ ก่าลึง
๕ ศอก ๔ นิ้ว กว้าง ๔ ศอก ท้องลึก ๑ ศอก

๔๑ เรือกระยบาวญรอนราพน พนคำ ยาว ๑๓ วา ๒ ศอกคืบ ก่าลึง
๕ ศอก กว้าง ๔ ศอก ท้องลึก ๑ ศอก

๔๒ เรือสรววยภิกษุ พนคำ ยาว ๑๔ วา ๒ ศอก ก่าลึง ๕ ศอก
๓ นิ้ว กว้าง ๔ ศอก ๒ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๒ นิ้ว

๔๓ เรือสรวภิกษุ พนคำ ยาว ๑๔ วา ๒ ศอก ก่าลึง ๕ ศอก ๓ นิ้ว
กว้าง ๔ ศอก ๓ นิ้ว ท้องลึก ๔ ศอก ๓ นิ้ว

เรือพิฆาต

๔๔ เรือมังกรจำแลง พนชาก ยาว ๑๔ วา ๗ นิ้ว ก่าลึง ๕ ศอกคืบ

V
763
๓66
2496
๒.2

๔๕ เรือมังกรแดงฤทธิ พนชาก ยาว ๑๓ วา ๕ นิ้ว ก้ำลึง ๕ คอก
๒ นิ้ว

๔๖ เรือเหราล่องลอยสินธุ์ พนหงส์คิน ยาว ๑๒ วา ๕ คอกคียบ
ก้ำลึง ๕ คอก ๕ นิ้ว

๔๗ เรือเหราลิลลาสมุท พนหงส์คิน ยาว ๑๒ วา ๒ คอก ๘ นิ้ว
ก้ำลึง ๕ คอก ๒ นิ้ว

๔๘ เรือสำก้ำแหงหาญ พนเหลือง ยาว ๑๐ วา ๓ คอก ก้ำลึง
๕ คอก ๒ นิ้ว

๔๙ เรือสำงชาญชลสินธุ์ พนเหลือง ยาว ๑๑ วา ๓ คอก ๘ นิ้ว
ก้ำลึง ๕ คอกคียบ ๓ นิ้ว

๕๐ เรือโตขมั่งคณิน พนแดงเสน ยาว ๑๓ วา ๓ คอก ๓ นิ้ว ก้ำลึง
๕ คอก ๕ นิ้ว

๕๑ เรือโตณสมุท พนแดงเสน ยาว ๑๓ วา ๒ คอก ๖ นิ้ว ก้ำลึง
๕ คอก

๕๒ เรือกิเลนประลองเชิง พนน้ำเงิน ยาว ๑๓ วา ๒ คอก ก้ำลึง
๕ คอกคียบ ๗ นิ้ว

๕๓ เรือกิเลนละเลิงชล พนน้ำเงิน ยาว ๑๓ วา ๓ คอก ก้ำลึง
๕ คอกคียบ ๑ นิ้ว

๕๔ เรือเสือบานชล พนน้ำเงิน ยาว ๑๐ วา ๓ คอกคียบ ก้ำลึง
๕ คอกคียบ ๖ นิ้ว

๕๕ ^{๑๗}เรือเสื่อคำรณสินธุ์ ^๕พุน้ำเงิน ^๕ยาว ๓๐ วา ๓ คอก ๖ นิ้ว
กำลัง ๔ คอกคืบ

เรือแซ

๕๖ ^๕เรือวิชัยชนชล ^๕พุน้ำ ^๕ยาว ๓๒ วา ๓ คอก ๕ นิ้ว กำลัง ๔ วา
๘ นิ้ว

๕๗ ^๕เรืออนนทสมุท ^๕พุน้ำ ^๕ยาว ๓๒ วา ๓ คอก กำลัง ๔ วา

๕๘ ^๕เรือจรเข้คำรามร้อง ^๕พุน้ำ ^๕ยาว ๓๓ วา กำลัง ๓ วา

๕๙ ^๕เรือจรเข้คนองน้ำ ^๕พุน้ำ ^๕ยาว ๓๓ วา กำลัง ๓ คอกคืบ
๑๐ นิ้ว

๖๐ ^๕เรือรรวารี ^๕พุน้ำ ^๕ยาว ๓๓ วา ๓ คอก ๓ นิ้ว กำลัง
๓ คอกคืบ ๘ นิ้ว

๖๑ ^๕เรือศรีวาทสมุท ^๕พุน้ำ ^๕ยาว ๓๓ วา ๓ คอก ๒ นิ้ว กำลัง
๓ คอกคืบ

๖๒ ^๕เรือทกลมละเวง ^๕พุน้ำ ^๕ยาว ๓๓ วา ๓ คอก ๒ นิ้ว กำลัง
๓ คอกคืบ

๖๓ ^๕เรือทะเลงละวณ ^๕พุน้ำ ^๕ยาว ๓๐ วา ๒ คอกคืบ กำลัง
๓ คอกคืบ ๒ นิ้ว

๖๔ ^๕เรือคชวำยาญ ^๕พุน้ำ ^๕ยาว ๘ วา ๓ คอกคืบ กำลัง
๓ คอก ๔ นิ้ว

๒ เรือประจำทวีป พระที่นั่งกรวย ยาว ๑๗ วา ๓ ศอกคืบ ก้ำลัง ๕ ศอกคืบ ๘ นิ้ว กว้าง ๔ ศอกคืบ ๖ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๓ นิ้ว

รัชกาลที่ ๓

เรือพระที่นั่งกิ่งแลเอกไชย

๑ เรือมงคลสุ์บรรณ พั้นแดง ยาว ๑๗ วา ๒ ศอก ก้ำลัง ๖ ศอก ๖ นิ้ว กว้าง ๕ ศอก ๕ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๖ นิ้ว (๖, ๔ ทำรูปนารายณย่นหลังครุฑฯ เปลี่ยนชื่อว่าเรือ นารายณทรวงสุ์บรรณ)

๒ เรือศรีสุนทรไชย พั้นแดง ยาว ๑๗ วา ๒ ศอก (๑๗ วา) ก้ำลัง ๖ ศอก ๓ นิ้ว (๕ ศอกคืบ) กว้าง ๔ ศอกคืบ ๗ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๕ นิ้ว

๓ เรือ (ไม่มีนาม) พระที่นั่งเอกไชย พั้นแดง ยาว ๑๔ วา ๒ ศอก ๕ นิ้ว ก้ำลัง ๒ ศอก ๕ นิ้ว

เรือพระที่นั่งศรี

๔ เรือสุวรรณเทวรา พั้นน้ำเงิน ยาว ๑๕ วา ๒ ศอก (๑๗ วา ๒ ศอก) ก้ำลัง ๖ ศอก ๕ นิ้ว กว้าง ๔ ศอกคืบ ๕ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอกคืบ

๕ เรือรัตนทิลก พั้นแดง ยาว ๑๗ วา ๒ ศอก ๗ นิ้ว ก้ำลัง ๖ ศอก ๖ นิ้ว (๖ ศอก) กว้าง ๕ ศอก ๔ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๓ นิ้ว

๒ ต่อหน้าชื่อเรือ (๒) ถลับสมุท สุคตสาชดา ร.๓
๔ คู่กับเรือ (๒) ไกรสรจักร ร.๑
๕ ชื่อต่อข้างหน้าเรือ (๒) บุษบถพิศาล ร.๑

เรือพระที่นั่งกราบ

๖ เรือขจรกรง ยาว ๑๔ วา ๒ ศอกคืบ ๕ นิ้ว ก้ำลึง ๕ ศอก
กว้าง ๓ ศอกคืบ ๑๐ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๑ นิ้ว

๗ เรือรุ่งประธานสาย ยาว ๑๖ วา ๘ นิ้ว ก้ำลึง ๕ ศอกคืบ ๓ นิ้ว
กว้าง ๓ ศอกคืบ ๓ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก

๘ เรือชายลมทวน ยาว ๑๖ วา ๒ ศอก ก้ำลึง ๕ ศอก ๓ นิ้ว
กว้าง ๓ ศอกคืบ ๕ นิ้ว ท้องลึก ๑ คืบ ๑๐ นิ้ว

๙ เรือกลับสมุทร ยาว ๑๖ วา ๒ ศอก ก้ำลึง ๕ ศอก ๕ นิ้ว
กว้าง ๕ ศอก ๓ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๑ นิ้ว

๑๐ เรือสดสายตา ยาว ๑ เส้น ๓ วา ก้ำลึง ๕ ศอกคืบ ๕ นิ้ว
กว้าง ๕ ศอกคืบ ๖ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก

๑๑ เรือพระพาสแสงจันทร์ ยาว ๑๖ วา ศอก (๑๕ วา ศอก ๖ นิ้ว)
ก้ำลึง ๕ ศอกคืบ ๒ นิ้ว (๕ ศอกคืบ ๖ นิ้ว) กว้าง ๕ ศอก ๑๐ นิ้ว
ท้องลึก ๑ ศอก ๕ นิ้ว

๑๒ เรือทวนส่องแสง ยาว ๑๕ วา ศอก ๖ นิ้ว ก้ำลึง ๕ ศอกคืบ
๘ นิ้ว กว้าง ๓ ศอกคืบ ๘ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๒ นิ้ว

๖ ชื่อต่อเรือ (๑) ทิพากร ร,๑

๘ ชื่อหน้าเรือ (๒) กระบวรนงรำ ร,๑

๘ ชื่อต่อเรือ (๒) ประจำทวีป ร,๒

๑๓ เหวอแห่งทองหล่อ ยาว ๑๕ วา ๓ ศอกคืบ ๑๐ นิ้ว กำลึง
& ศอก ๘ นิ้ว กว้าง ๔ ศอกคืบ ท้องลึก ๑ ศอก

๑๔ เหวอล้อไฉน ยาว ๑๔ วา ๒ ศอกคืบ ๘ นิ้ว กำลึง ๔ ศอก
คืบ ๘ นิ้ว กว้าง ๓ ศอกคืบ ๘ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก

๑๕ เหวอรนไฉม ยาว ๑๗ วา ๓ นิ้ว กำลึง ๔ ศอก ๑๐ นิ้ว
กว้าง ๓ ศอกคืบ ๒ นิ้ว ท้องลึก ๑ คืบ ๗ นิ้ว

๑๖ เหวอสมทรงสลวย ยาว ๑๕ วา ๓ ศอกคืบ ๔ นิ้ว กำลึง
& ศอกคืบ ๘ นิ้ว กว้าง ๓ ศอกคืบ ๗ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๑ นิ้ว

๑๗ เหวอเหล้าใหม่ ยังไม่มีช่อ ยาว ๑๕ วา ศอกคืบ ๓ นิ้ว กำลึง
& ศอกคืบ ๕ นิ้ว กว้าง ๓ ศอกคืบ ๒ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก

๑๘ เหวอวาใน ยาว ๑๒ วา ๒ ศอก กำลึง ๔ ศอกคืบ ๑๐ นิ้ว
กว้าง ๓ ศอกคืบ ๑๐ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก

๑๙ เหวอสุทธาทิพย ยาว ๑๐ วา ศอก ๒ นิ้ว กำลึง ๒ ศอกคืบ
๘ นิ้ว กว้าง ๕ ศอกคืบ ท้องลึก ๓ ศอก ๘ นิ้ว

๒๐ เหวอปลั่งกทอง ยาว ๑๒ วา ศอก กำลึง ๒ ศอกคืบ ๘ นิ้ว
กว้าง ๕ ศอก ๓ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๘ นิ้ว

๒๑ เหวอปลั่งกแก้ว ยาว ๑๓ วา ศอกคืบ ๒ นิ้ว กำลึง ๒ ศอก
๘ นิ้ว กว้าง ๕ ศอก ๓ นิ้ว ท้องลึก ๑ ศอก ๗ นิ้ว

๒๒ เหวอปลั่งกเงิน ยาว ๑๓ วา ศอกคืบ ๒ นิ้ว กำลึง ๒ ศอกคืบ
กว้าง

๒๓ เรือบรรพตัททอง ยาว ๓๔ วา คอกคียบ กำลัง ๔ คอก ๗ นิ้ว กว้าง

๒๔ เรือกลิ้งสลัก ยาว ๓๔ วา กำลัง ๔ คอก ๗ นิ้ว กว้าง ๓ คอกคียบ ๒ นิ้ว ทองลิก ๓ คียบ ๘ นิ้ว

รัชกาลที่ ๔

เรือพระที่นั่งกิ่ง

๑ เรืออนันตนาคราช พระที่นั่งบัลลังก์นาค ๗ เคียว พินเขี้ยว ยาว ๑ เส้น ๓ วา (๑ เส้น ๖ คอก) กำลัง ๖ คอก ๑ นิ้ว กว้าง ๔ คอก ๒ นิ้ว

เรือพระที่นั่งศรีประกอบ

๒ เรือเทวาธิวัตร ประกอบพินแดง ยาว ๑ เส้น

๓ เรือเสวยสวัสดิ์ภิเกษมสุข ประกอบ ยาว ๑ เส้น

๔ เรือเพชรรัตนการาราย ประกอบพินน้ำเงิน ยาว ๑ เส้น ๒ นิ้ว กำลัง ๖ คอก

๕ เรือทวยเทพดวายุกร ประกอบพินสีเสด ยาว ๑๘ วา กำลัง ๖ คอก

เรือพระที่นั่งกราบ

๖ เรือขอกไทรจักร ยาว ๑ เส้น ๖ คอก

๗ เรือหลักไทรโลก ยาว.....

รัชกาลที่ ๕
เรือพระที่นั่งศรี

๑. เรืออเนกชาติวิฆงค

มีเรือรบสำหรับใช้ทางแม่น้ำเป็นแบบใหม่ ซึ่งคิดขึ้นในกรุงรัตนโกสินทร ๒ อย่าง อย่าง ๑ เกิดขึ้นเมื่อในรัชกาลที่ ๒ ความปรากฏในพงศาวดารว่า เมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๕ เซมรกับญวนจะเข้ากันมาตีเมืองพระตะบอง พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยโปรดฯ ให้พระสัมพันธวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมขุนอิศราณรัชย์ เสด็จคุมกองทัพลงไปตั้งรักษาเมืองพระตะบอง เจ้าฟ้ากรมขุนอิศราณรัชย์เสด็จไปคราวนั้นได้แบบอย่างเรือรบญวนเข้ามาต่อขึ้นในกรุงเทพฯ เป็นเรือแจวลำละ ๒๔-๒๕ แจว มีเก๋งพังสำหรับนายทัพตั้งอยู่ข้างตอนท้ายเรือ เรือรบญวนชนิดนี้ได้ใช้เป็นแบบอย่างต่อขึ้นที่ในกรุงเทพฯ หลายลำ คู่เหมือนจะใช้เป็นพาหนะของกองทัพยกไปทางลำแม่น้ำเมื่อในรัชกาลที่ ๓ และที่ ๔ มีเหลือมาจนถึงรัชกาลที่ ๕ ข้าพเจ้าผู้แต่งหนังสือนี้ได้เห็นสักสามลำ ยังใช้เป็นเรือเครื่องในคราวเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จแม่น้ำน้อยเมืองกาญจนบุรีครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๖ อีกอย่าง ๑ นั้น สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ได้แบบฝรั่งมาต่อขึ้นเมื่อในรัชกาลที่ ๔ เรียกว่ากันไบต เป็นเรือรบขนาดใหญ่ดีกรวยเชิงยาว ๒๐ เล่ม ตั้งขุ่นใหญ่ข้างหัวเรือขอกหนึ่ง เรือแบบนี้จะต่อเพิ่มเติมขึ้นในรัชกาลที่ ๕ อีกสักกล้าหาทรายไม่ รวมทั้งหมดเห็นจะมีไม่เกิน ๖ ลำ เรืองไค่านานเรือรบโบราณสำหรับใช้ทางแม่น้ำมมาดงน.

เรือรบยนต์สำหรับใช้ทางแม่น้ำ

เรือรบสำหรับใช้ทางแม่น้ำนำมาแก้ไขให้เป็นเรือรบตามสมัย
 ปัจจุบัน เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบันนี้ ทรง
 กรมราชนาวเสด็จไปรบเกล้า ๆ ให้แต่งเรือยนต์ ขนาดใหญ่ ทั้ง
 ยนต์เรือรบสำหรับใช้ ในลำแม่น้ำได้มี ๔ ลำ คือ

๑ เรือพระที่นั่งประจำทวีป ขนาดยาว ๗๕ ฟุต กว้าง ๑๕ ฟุต
 เครื่องยนต์ ๘๖ แรงม้า มีบนหน้าเรือกระบอก ๑ ท้ายเรือกระบอก ๑

๒ เรือรบสิงห์ ขนาดกว้าง ๑๑ ฟุต ๖ นิ้ว ยาว ๕๕ ฟุต เครื่องยนต์
 ๘๐ แรงม้า มีบนหัวเรือกระบอก ๑ ท้ายเรือกระบอก ๑

๓ เรือบำรุงศาสนา ขนาดยาว ๔๐ ฟุต กว้าง ๘ ฟุต ๒ นิ้ว เครื่อง
 ยนต์ ๔๕ แรงม้า มีบนหน้าเรือกระบอก ๑

๔ เรืออาสาสมัคร (ลำนี้เป็นเรือกลไฟ) ขนาดยาว ๘๘ ฟุต กว้าง
 ๑๕ ฟุต มีบนท้ายเรือกระบอก ๑

เรือยนต์เหล่านี้กล่าวมานี้ ยังอยู่ในฐานกำลังทดลอง มีผัง
 แบบแผนแน่นอนทีเดียว

ว่าด้วยเรือรบสำหรับใช้ทางทะเล

ในเรื่องพงศาวดารครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ปรากฏว่า
 กองทัพไทยได้เคยยกไปรบพุ่งทางทะเลแต่ในรัชกาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

โศภนากล่าวไว้ในหนังสือพระราชพงศาวดาร^๑ ว่า “จุลศักราช ๙๐๓ บัณฑิต (พ.ศ. ๑๘๘๘) แต่งทัพให้ไปเอาเมืองมละกา ” เพียงเท่านั้น แต่ควรสันนิษฐานได้ว่ากองทัพที่ยกไปนั้น คงมีทั้งกองทัพยกมละกาของทัพเรือยกลงไปทางทะเล เพราะเมืองมละกาอยู่ริมทะเลชายแหลมมลายูข้างด้านตะวันตก ต่อมาปรากฏว่าไซเรออบทางทะเลในการศึกอีกครั้งหนึ่ง ในรัชกาลพระเจ้าทรงธรรมยกทัพยกทัพเรือลงไปตีกรุงกัมพูชา เมื่อปีจอ พ.ศ. ๒๑๖๕ เรือขึ้นปรากฏแต่ในจดหมายเหตุของชาวต่างประเทศ กล่าวว่ากองทัพเรือที่ยกลงไปหาใคร่รับไม่ ต่อมาอีกครั้งหนึ่ง ในรัชกาลสมเด็จพระเพทราชาเมื่อปีชวด พ.ศ. ๒๒๒๘ พระยานครศรีธรรมราชเป็นขบถ โปรรคฯ ให้พระยาสุรสงครามเป็นแม่ทัพยกคุมพลหมื่นหนึ่ง พระยาราชวังสรรค์เป็นแม่ทัพเรือคุม “ เรือรบ ๑๐๐ ลำ เรือขลุ่ย ๑๐๐ ลำ พลรบพลแจว ๕๐๐๐ ยกไปทางทะเลทัพหนึ่ง ยกไประดมตีเอาเมืองนครศรีธรรมราช ” ได้ตั้งประสังข์

ต่อมาปรากฏเรื่องยกกองทัพเรือรบทางทะเลอีกครั้งหนึ่ง ในรัชกาลพระเจ้าท้ายสระ เมื่อปีเถาะ พ.ศ. ๒๒๕๔ เหตุด้วยเจ้าเขมรซึ่งราชสมัคกันในกรุงกัมพูชา ฝ่ายหนึ่งชวนักแก้วฟ้าไปอ่อนน้อมต่อญวนของกองทัพมาช่วยซึ่งเอากรุงกัมพูชาได้ อีกฝ่ายหนึ่งชวนักเสด็จหนีเข้ามากรุงศรีอยุธยา ทูลขอกองทัพไปช่วยตีเอากรุงกัมพูชาคืนมาขึ้น

๑ ฉบับหลวงประเสริฐในประชุมพงศาวดารภาค ๑ หน้า ๑๐๕

ไทยตั้งแต่ก่อน พระเจ้าท้ายสระจึงโปรดฯ ให้เกณฑ์กองทัพเรือ
เรือ กองทัพบกมีจำนวนพล ๒๐,๐๐๐ ให้ นักเสด็จเป็นแม่ทัพ^๑ ให้พระ
ยาโกษาธิบดี^๒ เป็นแม่ทัพเรือ จำนวนพล ๑๐,๐๐๐ มี “เรือรบ ๑๐๐
เศษ พร้อมด้วยพลแจวและเครื่องสรรพาวุธต่าง ๆ” กองทัพเรือไทย
ยกไปครั้งนั้นได้รบกับกองทัพเรือของญวนที่ปากน้ำเมืองฉุทโตะ (เรียก
กันเป็นสามัญกันว่า เมืองซาเตียน) แต่กองทัพไทยแพ้
เพราะพระยาโกษาธิบดีนั้นฉลาด ตั้งขุ่ถูกปรับให้ ไซ้เรือและเครื่อง
ยุทธภัณฑ์ของหลวงซึ่งเสียไปในครั้งนั้น การสงครามซึ่งไทยแพ้
รบทางทะเลในสมัยเมืองกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีมีปรากฏในหนังสือพระ
ราชพงศาวดาร ๓ ครั้งดังแสดงมา

ถึงสมัยเมืองกรุงธนบุรีเป็นราชธานี ในเรื่องพงศาวดารก็ปรากฏ
ว่าทำสงครามด้วยไซ้เรือรบทะเลหลายครั้ง เริ่มต้นแต่พระยาตาก (สิน)
ลงไปตั้งตัวเป็นใหญ่อยู่เมืองจันทบุรี เมื่อรวบรวมกำลังได้มากแล้ว
คือเรือรบชน ๓๐๐ ลำเศษ ยกกองทัพเรือขึ้นเข้ามาเมื่อเดือน ๑๑ ขุ่
พ.ศ. ๒๓๓๐ มาตีไต่เมืองธนบุรี และพระนครศรีอยุธยาคืนจากพม่า
แล้วลงมาตั้งกรุงธนบุรีเป็นราชธานี พยายามรวบรวมราชอาณาจักร

๑ เห็นว่าจะมีข้าราชการไทยเป็นแม่ทัพ แต่ไม่ปรากฏชื่อในหนังสือพระราชพงศาวดาร

๒ ที่เรียกว่าพระยาโกษาธิบดีนั้น จะหมายความว่าข้อนั้นหรือว่าเป็นเชื้อจีนก็อาจจะ
จะเป็นได้ทั้ง ๒ อย่าง,

๓ พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขาเล่ม ๒ หน้า ๒๐๐

สยามประเทศให้ คั้นคางตั้งแต่ก่อน ในการที่พระเจ้ากรุงธนบุรีทำสงคราม
รวมรวมราชอาณาจักรในสมัยนั้น ปรากฏว่าเสด็จโดยกระบวนทัพเรือ
มายังทเลตาม กองทัพยกลงไปตีเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อเดือน
๕ ค่ำ พ.ศ. ๒๓๑๒ ครั้งหนึ่ง ได้เมืองนครศรีธรรมราชตามพระราช
ประสงค์ ต่อมาถึงบึงเกาะ พ.ศ. ๒๓๑๔ เสด็จโดยกระบวนทัพเรือทาง
ทเลตามทัพยกลงไปตีได้กรุงกัมพูชาอีกครั้งหนึ่ง.

ถึงสมัยเมืองกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานีในรัชกาลที่ ๓ เมื่อ
พ.ศ. ๒๓๒๘ คราวศึกพม่ายกทัพใหญ่มาตีเมืองไทยทุกทางนั้น
ปรากฏว่าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกโปรดฯ ให้กรมพระ
จักรพรรดิบรมมหาสุริยวงศาเสด็จโดยกองทัพเรือตาม กองทัพยก ลงไป ตี
เมืองนครศรีธรรมราชได้ คั้นจากพม่า แล้วเลยลงไปตีได้เมืองปัตตานี
ด้วย ต่อมาเมื่อปีมะแม พ.ศ. ๒๓๓๐ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า
จุฬาโลกทรงพระราชดำริที่จะตีเมืองพม่าคอยแทนข้าง โปรดฯ ให้
กรมพระราชวังจักรพรรดิบรมมหาสุริยวงศาเสด็จลงไปตั้งต่อเรือรบที่ เมือง กระบุรี
แล้วส่วนพระองค์เสด็จยกกองทัพยก ให้ กรมพระราชวังจักรพรรดิ
ทัพเรือขึ้นไปยังเมืองทวาย ซึ่งเขาเป็นทมิฬในครั้งนั้น กองทัพเรือ
ไทยได้รบกับกองทัพเรือพม่าหลายครั้ง.

ในรัชกาลที่ ๒ เมื่อปีเถาะ พ.ศ. ๒๓๑๒ ได้ข่าวว่าพม่าจะยก
กองทัพมาตีเมืองไทยอีก พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

โปรดฯ ให้เตรียมการที่จะต่อสู้พม่า ให้พระเจ้าลูกยาเธอกรมหมื่น
 เจษฎาภินทร (คือพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว) เสด็จยก
 กองทัพยกไปตั้งรักษาเมืองกาญจนบุรีซัดดาทัพพม่าที่จะยกมาทางด่าน
 พระเจดีย์สามองค์ทางหนึ่ง โปรดฯ ให้พระเจ้าอนึ่งยาเธอ กรมหมื่น
 ศักดิ์พิลเสพ คุณกองทัพบกไปตั้งที่เมืองเพชรบุรีซัดดาทัพพม่าที่จะยกมา
 ทางด่านเชิงขรทัพ๑ ให้พระยากลาโหมราชเสนา คุณกองทัพลงไป
 รักษาเมืองถลางทัพ๑ และครั้งนั้นระแวงว่าเจ้าพระยาไทร (ประจักษ์) จะ
 เอาใจออกหากไปเข้ากับพม่า และจะเปนชกขึ้นในเวลาเมื่อพม่ายกกองทัพ
 มา จึงโปรดฯ ให้เจ้าพระยามานวรฯ (น้อย) เตรียมกองทัพบกไว้
 ที่เมืองนครฯ อีกทัพ๑ และให้ตั้งกองต่อเรือรบที่เมืองสตูล เป็นกอง
 ทัพเรือของเมืองนครศรีธรรมราชอีกทัพ๑ ครั้นศึกพม่าเลิกไปไม่ยกมา
 พวกกรมการเมืองไทรฟ้องกล่าวโทษเจ้าพระยาไทร ว่าเอาใจไปเมื่อ
 แม่แก่พม่าจริง จึงโปรดฯ ให้เจ้าพระยามานวรฯ ยกกองทัพบกทัพ
 เรือลงไปที่เมืองไทรบุรี ตั้งไทยเปนเจ้าเมืองปกครองแต่บัดนั้นมา การ
 ศักดิ์คราวนั้นนับว่าไต่ใช้เรือรบทางทะเลอีกคราว ๑

ถึงรัชกาลที่ ๓ เมื่อยเถาะ พ.ศ. ๒๓๗๕ พวกแขกเมืองไทร

เปนชกขึ้น แขกเมืองปัตตานักพลอยเปนชกขึ้นด้วย โปรดฯ ให้
 กองทัพกรุงเทพฯ เปนกองทัพน้อยๆ ยกลงไป ๕ กอง ชั่วเจ้า
 พระยามานวรฯ และพระยาสงขลาปราบปรามแขกมลายู แต่จะยกไป

เป็นทัพยกหรือทัพเรือหาปรากฏไม่ ปรากฏแต่จะไปทำการไม่สำเร็จ
ถึงมะโรง พ. ค. ๒๓๗๕ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้า
อยู่หัวจึงโปรดฯ ให้เจ้าพระยาพระคลัง ที่สมุหพระกลาโหม (คือ
สมเด็จพระยาบรมมหาประยูรวงศ์) เป็นแม่ทัพใหญ่ ยกกองทัพเรือ
ลงไปบัญชาการ แต่เมื่อลงไปถึงนั้นเจ้าพระยานครฯ ปรากฏพร้อม
ทหารเมืองไทยบริวารคายแล้ว ได้ใช้เรือรบแต่ในการปราบปรามพวกขบ
ถเมืองปัตตานี

ต่อมาถึงมะเส็ง พ. ค. ๒๓๗๖ ไทยเกิดรบขึ้นกับญวน พระ
บาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดฯ ให้เจ้าพระยาบดินทรเดชา
เป็นแม่ทัพยก ให้เจ้าพระยาพระคลัง ที่สมุหพระกลาโหมเป็นแม่ทัพ
เรือ ยกลงไปตีเมืองไซ่ง่อน กองทัพเรือที่ยกลงไปครั้งนั้น ตีได้เมือง
ไซกอก แต่ทำการต่อไปหาสำเร็จไม่ ชัดเสียอาหารต้องถอยกลับมา

ครั้งนั้นญวนกับไทยเป็นข้าศึกกันต่อมาอีกหลายปี แต่รบกันใน
แคว้นเขมรเป็นพัน ถึงขลุ พ. ค. ๒๓๗๘ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริที่จะกันเมืองเขมรให้ขาดจากอำนาจ
ญวน โปรดฯ ให้ตั้งกองทัพเรือ ให้หมื่นไวยวรรณ ช่วง (คือสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์) คุมกองหน้า ให้สมเด็จพระเจ้าน้อง
ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศรังสรรค์ (คือพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว) คุมกองหลวง ยกลงไปหมายจะทำลายคลองชุกทางเค็รเรือ
ของญวนในระหว่างทะเลใหญ่กับทะเลสาบ ตัดทางคมนาคมของข้าศึก

เสียบ แต่กองทัพเรือที่ยกลงไปครั้งนั้นทำการหาสำเร็จไม่ เรื่องการ
ใช้เรือรบไทยสำหรับทางทะเลทำสงครามมีปรากฏในพงศาวดารรัชกาล
ที่ ๓ ถึงพรรณา

รูปร่างเรือรบไทยแต่โบราณ ส่วนเรือรบซึ่งสำหรับใช้ทางแม่น้ำ
ยังมีเรือแซ เรือเอกไชย เรือศิระสศิว แลเรือกราย ซึ่งสำหรับแห่
กระบวรเสด็จจากจันทบุรีปรากฏเป็นตัวอย่างอยู่ แต่ส่วนเรือรบซึ่งสำหรับ
ทางทะเลนั้นสูญเสียหมดแล้วหาตัวอย่างเหลืออยู่ไม่ มีแต่คำพรรณนา
บอกลักษณะไว้ในหนังสือพระราชพงศาวดาร ตอนพระเจ้ากรุงธนบุรี
เสด็จลงไปตีเมืองนครศรีธรรมราช พรรณนาว่าด้วยเรือพระที่นั่ง ว่า
“จึงเสด็จทรงเรือพระที่นั่งสุวรรณพิไชยนาวาท้ายรถ ยาว ๑๑ วา ปลาย
กว้าง ๓ วาเศษ พลกรรเชียง ๒๘ คน” ดังนี้แห่งหนึ่ง ที่พรรณาชัดเจน
กว่านั้นมิได้ในกลอนนิราศพระราชนิพนธ์กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท
ว่าด้วยเรือพระที่นั่งครุฑ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า
จุฬาโลก โปรดฯ ให้ต่อใหม่ยังมีเห็นได้ทรงเอง พระราชทานให้พระองค์
ทรงเป็นเรือพระที่นั่งไปในคราวเมื่อจะไปตีเมืองพม่า มีอยู่อีกแห่งหนึ่งว่า
๑ ที่นี้ครุฑทอค่าเตรียมเสด็จ จึงจะเห็นงามภาคจากอดีต
จับพระยานาคินทร์บินรวบรัด สองหัตถ์ถัดธงพิไชยยุทธ
ลงยันต์ลายทองคำหริบหลวง เค้นดวงเป็นรูปวายบศร
จางคว่ำใส่ช่องสองข้างครุฑ ฝรั่งคอยเตรียมชุกจะรุกขบ

ล้วนแต่ใส่เสื้อเข็มชายแดง
 เชิญเครื่องตามตำแหน่งที่แบ่งชั้น
 ทั้งโอรสยศที่ที่เปรมไปรด
 จำเนียรองค์งามทรงจำนงพิศตร
 ทางทอดทศัณหาเรือช้ายาท
 พร้อมเสด็จที่จะข้ามชลโลทร
 ลมลงชิงปลิวสี่สลับ
 แสทขาวประจำลามีให้เคลง

เป็นรวิแย่งชลีบครยคคมสัน
 ช่างในกลันล้วนสนงคททรงลักษณ
 ปราโมทย์ที่ใต้โดยขรรเทิงหนัก
 สมคักก็สมศรีลวิรว
 แต่ละล้าคอาชชาญสมร
 พลาการสวมเสื้อให้หมวกแดง
 เหลืองเขียวแดงจิววิแสง
 จักแจงเประระเบียบตำแหน่งกอง.

พิเคราะห์ตามลักษณะเรือพระที่นั่งและตามความที่กล่าวถึงเรือรบ
 ซึ่งได้แสดงมาข้างต้นตอนนั้น สันนิษฐานว่าเรือรบไทยซึ่งสำหรับใช้ทาง
 ทะเลแต่โบราณ คงเป็นเรือขนาดยาวราว ๓๐ วา ยากกว่ายาว ๓ วา
 มีทั้งเสาใบและกรรเชียงหรือแจวด้วย ยืนใหญ่เห็นจะวางรายแคมและ
 หัวเรือ ช่างท้ายเรือเป็นแก่งที่อยู่ของนายเรือ

เรือรบครั้งกรุงศรีอยุธยาถูกพม่าเผาเสียเมื่อครั้งเสียกรุง ฯ ทั้ง
 กล่าวมาแล้ว มาถึงครั้งกรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ต้องก่อ
 ใหม่ เรือที่ต่อในชั้นที่กล่าวนี้ น่าจะต่อแต่พอใช้ได้ ไม่เป็นของ
 มันคงถาวร เพราะฉะนั้นจึงปรากฏในจดหมายเหตุว่าเมื่อเกิดรบขึ้นกับ
 ญวนในรัชกาลที่ ๓ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดฯ
 ให้เจ้าพระยามานวราชเสวี (น้อย) คิดแบบอย่างเรือรบชั้นใหม่ เจ้าพระยา

นคร ๆ คิดต่อเป็นเรือกำปั่นแปลงขนาดยาว ๓๓ วา กว้าง ๘ คอกคืบ
 หีบเป็นเรือปากปลา ท้ายเป็นกำปั่น มีหลักแจวรายตลอดลำทั้งสอง
 แฉก สำหรับแจวในแม่น้ำลำคลอง และมีเสาใบสำหรับแล่นใบใน
 ทลควัย เมื่อคิดแบบอย่างตกลงแล้ว โปรด ฯ ให้เจ้าพระยานคร ฯ
 ตัดเรือกำปั่นแปลงลำแรกที่บ้านหน้าวัดมหาธาตุ ต่อสำเร็จแล้วถวายทอด
 พระเนตร ก็โปรด พระราชทานชื่อว่า เรือมหาพิไชยฤกษ์ เอาเป็น
 ตัวอย่างเกณฑ์ขอแรงข้าราชการผู้ใหญ่ และเจ้าภานุนายอกรให้ช่วย
 ต่อขึ้นอีก ๓๐ ลำ พระราชทานเงินช่วยลำละ ๒,๕๐๐ บาท ครั้นต่อ
 เสร็จแล้วพระราชทานชื่อเรือ ดังนี้

เรือมหาพิไชยฤกษ์ (เรือตัวอย่าง)

- ๑ เรือไชยเฉลิมกรุง
- ๒ เรือบำรุงศาสนา
- ๓ เรืออาสาสู้อิสร
- ๔ เรือขจรจบแดน
- ๕ เรือแล่นเลขลม
- ๖ เรืออุดมเกษะ
- ๗ เรือชนะชิงไชย
- ๘ เรือประโลมชาติ
- ๙ เรือพิภพเลิศสรวง

- ๑๐ เวือทลวงกลางรณ
- ๑๑ เวือประจณโจอมทัพ
- ๑๒ เวือจับโจรทมิฬ
- ๑๓ เวือบินอรณพ
- ๑๔ เวือทลบล่องคลื่น
- ๑๕ เวือพนชลเชียว
- ๑๖ เวือเทยวอหก
- ๑๗ เวือกระหนกจาม
- ๑๘ เวือทรามคนอง
- ๑๙ เวือผของสมท
- ๒๐ เวือประทษฐเมืองพาล
- ๒๑ เวือรบ้านปรบภษ
- ๒๒ เวือจักรอมเรนทร์
- ๒๓ เวือตระเวนวาร
- ๒๔ เวือควิเพชฉมาฏ
- ๒๕ เวือพรหมาสตรนารายน
- ๒๖ เวือลอยชายเข้าเมือง
- ๒๗ เวือกระเคองบุญฤทธิ
- ๒๘ เวือพานิชภิเษก
- ๒๙ เวือเฉกเทพคาสรรค
- ๓๐ เวือมหันตมงคิล

เรือกำปั่นแปลงเหล่านั้ไ้ปรต ๑ ให้ปลุกโรงเก็บรักษาไว้ที่คลอง
 ยางกอกใหญ่ การต่อเรือรบสำหรับใช้ทางทะเลอย่างเก่าสินเรือเพียง
 ต่อเรือกำปั่นแปลงที่กล่าวมา ต่อแต่นั้นไ้ก้แปลงเป็นเรือกำปั่นอย่างฝรั่ง.

เรือต่อเรือกำปั่นอย่างฝรั่งในกรุงรัตนโกสินทรนี้ ปรากฏว่า
 ชั้นเดิมมีพวกฝรั่งต่างประเทศ (ดูเหมือนจะเป็นไ้ปรตูกเศ) เข้ามา
 ขออนุญาตต่อเรือกำปั่นใบสำหรับการค้าขายที่ในกรุงเทพ ๑ นี้ มีสัก
 คราวหนึ่งหรือสองคราว เพราะเห็นว่าไม่มีศิวิลไรซัซ ชอไ้ราคาถูก
 แต่เรือค้าขายของไทยยังใช้เรือสำเภากัน มีแต่เรือกำปั่นของหลวง
 ในรัชกาลที่ ๒ ลำหรับไปค้าขายทางเมืองสิงคโปร์และเมืองหมาเก้ ๒ ลำ
 ชอว่า เรือมาลาพระนคร ลำหนึ่ง เรือเหวซำหมสมุทร ลำหนึ่ง จะเป็น
 เรือต่อในเมืองนี้ หรือชอมาแต่ต่างประเทศหาปรากฏไม่ เริ่มที่ไทย
 จะใช้เรือกำปั่นอย่างฝรั่งแทนเรือรบทางทะเลอย่างโบราณ และแทนเรือ
 สำเภากันที่ค้าขาย เกิดขึ้นด้วยความคิดและความพยายามของสมเด็จพระ
 เจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ แต่เมื่อยังเป็นที่หลวงนายสิทธิ์อยู่ใน
 รัชกาลที่ ๓ มีคำเล่ากันมาว่า แรกเมื่อมีพวกมิชชันนารีอเมริกันเข้า
 มาตั้งสังฆสอนศาสนา และสอนวิชาการแก่ชาวประเทศนี้ในรัชกาลที่ ๓ นั้น
 มีผู้เห็นประโยชน์และได้พยายามเรียนความรู้ต่าง ๆ จากพวกมิชชันนารี
 ออเมริกัน คือพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ
 ยังทรงผนวชอยู่ ทรงศึกษาในทางภาษาฝรั่งพระองค์ ๑ พระบาท

สมเด็จพระที่นั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ^{๓๖} เมื่อยังเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศ
 รัชสรวงศ์ ทรงศึกษาวิชาทหารอย่างฝรั่งพระองค์ ๑ กรมหลวงวงศา
 ธิราชสนิท ^{๓๖} เมื่อยังเป็นกรมหมื่นวงศาสนิท ทรงศึกษาวิชาแพทย์
 อย่างฝรั่งพระองค์ ๑ สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ^{๓๖} ศึกษาวิชา
 ต่อเรือกำปั่นองค์ ๑ นายโหมท อมาตยกุล ^{๓๖} ศึกษาวิชาแยกธาตุและ
 วิชาเครื่องจักรคน ๑

ในสมัยเมื่อไทยเกิดเป็นข้าศึกกับญวนเมื่อรัชกาลที่ ๓ พระบาท
 สมเด็จพระที่นั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเกรงว่าญวนจะยกกองทัพเข้า
 ขันมาบกรุกพระราชอาณาเขตบ้าง จึงโปรดฯ ให้สร้างป้อมปราการ
 ตามหัวเมืองชายทะเล และให้ต่อเรือรบกำปั่นแปลงขึ้นตั้งกล่าวมาแล้ว
 สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาประยูรวงศ์ ^{๓๖} เมื่อยังเป็นที่เจ้าพระยาพระคลัง
 ได้ว่าทั้งกระลาโหมแลกรมท่า ^{๓๖} ต้องเป็นเจ้าหน้าที่ลงไปสร้างป้อม
 ปะการกที่เมืองจันทบุรี ^{๓๖} ครั้นนั้นสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์
^{๓๖} เมื่อยังเป็นที่หลวงนายสิทธิ ^{๓๖} ลงไปช่วยราชการบิดาที่เมืองจันทบุรี
 ได้ ^{๓๖} ไปตั้งโรงต่อเรือกำปั่นใบบตามแบบฝรั่งขึ้น ๒ ลำ สมเด็จพระเจ้าพระยา
 บรมมหาประยูรวงศ์ส่งเข้ามาถวายพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
 ได้ทอดพระเนตรก็โปรดฯ พระราชทานชื่อว่าเรือเทพโกสินทรลำ ๑ เรือ
 ระเบิดบัวแก้วลำ ๑ แล้วมีรับสั่งให้ต่อเพิ่มเติมขึ้นอีก ๓๐ ลำ พระราชทาน
 ชื่อยอดดังนี้

๓ เรือศรีรัตนโกสินทร (ต่อแทนเรือเทพโกสินทร รัชกาลที่ ๓ ซึ่งผูกขาด)

๔ เรือราชวังสุญค์ (ต่อแทนเรือราชฤทธิ รัชกาลที่ ๓ ซึ่งผูกขาด)

สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์คิดต่อเรือบินขึ้นใหม่อย่างหนึ่ง & ล้ำ เรียกว่า “ กั้นโยต ” ตามแบบฝรั่ง (เข้าใจว่าเป็นรูปเรือยนต์ขนาดใหญ่ตักกรรเชียง วางบนใหญ่ที่หัวเรือลำละกระบอก ซึ่งอยู่มาจนรัชกาลที่ ๕ พระราชทานชื่อตัง

- ๑ เรือปราบหมูปรับกัย
- ๒ เรือหาญหักศัตรู
- ๓ เรือต่อสู้ไฟวิรณ
- ๔ เรือประจวบजनโก

เรือรบที่ต่อเป็นเรือใบในรัชกาลที่ ๔ หมดเพียงนี้ ต่อขึ้นไปเริ่มทำเป็นเรือกลไฟ

เรื่องต่อเรือกลไฟในประเทศนี้ มีปรากฏในจดหมายเหตุของพวกมิชชันนารีอเมริกัน กล่าวว่พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อยังเป็นสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศรังสรรค์ ได้หมอบจันตเลเป็นผู้ช่วย ทรงพยายามทำหม้อและเครื่องจักรต่อเรือกลไฟขึ้นได้ลำ ๓ เมื่อรัชกาลที่ ๓ แต่ว่าเป็นเรือเล่นพอเล่นได้ จะใช้การหาได้ไม่ ถึงรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดฯ

ให้สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์สั่งเครื่องจักรกลไฟมาแต่เมือง
อังกฤษ มาต่อตัวเรือนในกรุงเทพฯ ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๓๘๘ เป็น
เรือจักรข้าง ยาว ๑๕ ฟุต พระราชทานชื่อว่า เรือสยามอรุณผด นัย
เป็นเรือกลไฟลำแรกซึ่งมีขึ้นในประเทศนี้ แต่นั่นก็เล็กต่อเรือใบ ต่อ
แต่เรือกลไฟสัสมา เป็นเรือรบ ๖ ลำ คือ

๑ เรือศรีอยุธยาเดช จักรท้าย ยาว ๒๐๐ ฟุต กว้าง ๒๗ ฟุต
มีชน ๘ กระบอก ต่อเมือขมมะเมือ พ.ศ. ๒๔๐๑ เรียกชื่อภาษาอังกฤษว่า
Ayudian Power

๒ เรือมหาพิชัยเทพจักรท้าย ยาว ๑๒๐ ฟุต กว้าง ๑๘ ฟุต
มีชน ๑๒ กระบอก ต่อเมือขมมะเมือ พ.ศ. ๒๔๐๑ เรียกชื่อภาษาอังกฤษว่า
Illustrious Conquerer

๓ เรือราชนฤพร จักรท้าย ยาว ๑๘๐ ฟุต กว้าง ๒๘ ฟุต
มีชน ๘ กระบอก ต่อเมือขมมะเมือ พ.ศ. ๒๔๐๒ เรียกชื่อภาษาอังกฤษว่า
Enemy Chaser

๔ เรือสงครามครุฑ จักรท้าย ยาว ๓๐๐ ฟุต กว้าง ๒๓ ฟุต
มีชน ๒๒ กระบอก ต่อเมือขมมะเมือ พ.ศ. ๒๔๐๔ เรียกชื่อภาษาอังกฤษว่า
Warlike

๕ เรือศักดิ์สิทธิ์อาวุธ ต่อคู้กับเรือสงครามครุฑ แต่กว้างกว่า
๑๒ ฟุต ๑ เรียกชื่อภาษาอังกฤษว่า Success in Arms

๖ เรือยิงขลุ่ยโยชฌยา เรือรบวงษ์หน้า จักรท้าย ยาว ๑๕๐ ฟุต

กว้าง ๒๘ ฟุต มีบัน ๖ กระบอก ต่อเมื่อยกัญญ พ.ศ. ๒๔๐๖ เรียกชื่อ

ภาษาอังกฤษว่า Impregnable

ถึงตอนปลายรัชกาลที่ ๔ เมื่อยมะโรง พ.ศ. ๒๔๑๐ สมเด็จพระเจ้า
พระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ คิดต่อเรือรบขึ้นอีกลำหนึ่ง อย่างเรียกว่า
เรือโคเวต ใหญ่กว่าบรรดาเรือรบที่ได้ต่อมาแล้ว พระบาทสมเด็จพระ
พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานชื่อว่า เรือสยามประสิทธิ์ภักดิ์ เรือรบ
ต่อในรัชกาลที่ ๔ หมกจำนวนเพียงเท่านั้น

ถึงรัชกาลที่ ๕ สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ได้เป็นผู้สำเร็จ
ราชการแผ่นดินในระหว่างเวลาเมื่อพระชันษาพระบาทสมเด็จพระ
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัวยังไม่ครบ ๒๐ ปี ตั้งแต่ปีมะโรง พ.ศ. ๒๔๑๑ จนระกา
พ.ศ. ๒๔๑๖ แต่ท่านไม่ทิ้งหน้าที่เรื่องการต่อเรือกำปั่นด้วยยังมีใจรักอยู่
จึงย้ายที่ต่อเรือเข้าไปตั้งที่ริมคลองขนอนตรงหน้าวัดอนงค์รามข้าม ให้
ใกล้จวนที่ท่านอยู่ได้ลงมาการวางรายชั้น เจ้าพระยาสุรวงศ์วิวัฒน์ (วร
บุณนาค) บุตรของท่านซึ่งเอาใจใส่ในเรื่องการเรือกำปั่นตามบิดาได้เป็น
ผู้ช่วยและเป็นกบฏคนเรือพระที่นั่งเมื่อเป็นจางวางมหาดเล็ก ในรัชกาลที่ ๔
มาถถึงรัชกาลที่ ๕ ได้เลื่อนขึ้นเป็นเจ้าพระยา ๗ ที่สมหพระกลาโหม ก็
ยังเป็นผู้ช่วยสมเด็จพระเจ้าพระยา ๗ ในเรื่องการต่อเรือกำปั่นต่อมา

เรือกำปั่นรบซึ่งสมเด็จพระเจ้าพระยา ๗ จัดสร้างขึ้นในรัชกาลที่ ๕ คือ
๑ เรือพิทขิมรณยทีธิ์ เรือลำนี้เป็นเรือเหล็กต่อที่สลกอกแลงเค
ประเทศอังกฤษ ได้ยินว่าเดิมรัฐบาลประเทศหนึ่งในอเมริกาได้ทำให้ต่อ

แล้วเกิดเกยงแย่งไม้รัชชชื้อ ผู้ต้องงขอกขายมายังประเทศนี้เหตุด้วย
 เป็นเรือกินนาคัน เข้าใจว่าไต่ตกลงรัชชชื้อกันแต่ในรัชกาลที่ ๔ แต่ให้
 ปล่นออกมาถึงกรุงเทพ ฯ ต่อในรัชกาลที่ ๕ เก็บซื้อเรือ Lotus
 พระราชทานนามว่าเรือพิทยมรณยุทธิ ต่อซื้อเรือสยามประเศคัมภี เรือ
 พิทยมรณยุทธิขึ้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไว้ทรง
 ปรนเรือพระที่นั่งเมื่อเสด็จไปประพาศเมืองสิงคโปร์แลเขตเวียตญิมครั้งแรก

๒ เรือรารัตนพิไชย เป็นเรือไม้ จักรข้าง ๒ ปล่อง ใ้คียินว่า
 พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเริ่มต่อขึ้นในยุคเดียวกับต่อเรือ
 พระที่นั่งอรรคราชวรเศศทางวังหลวง แต่ทำเป็นเรือรบค้างอยู่หาทัน
 แล้วไม้ ถึงรัชกาลที่ ๕ สมเด็จพระเจ้าพระยา ฯ ให้กรมพระราชวังขวรเศศฐาน
 มงคลทรงต่อ ๆ มาจนสำเร็จ แต่ใช้เพียงเป็นเรือพระที่นั่งกรมพระราชวัง
 ขวร ฯ เรือลำนี้เมื่อกรมพระราชวังขวร ฯ ทิวงคต ตกมาเป็นเรือวังหลวง
 แก้วไขเป็นเรือพระที่นั่งรอง เรียกชื่อว่าเรืออรรครเศศรัตนาศน์ แทนเรือ
 อรรครเศศรัตนาศน์ลำเก่า ซึ่งเอมเปอเรอนไปเลียนที่ ๓ ถวายพระบาท
 สมเด็จพระเจ้า ฯ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

๓ เรือมรรชาวเศศเศศวเศศ เป็นเรือรบไม้ จักรท้าย สมเด็จพระเจ้า
 พระยา ฯ ต่อขึ้นในกรุงเทพ ฯ (เรือกลไฟที่ต่อมาแต่ก่อนใช้แต่เครื่องจักร
 ชนิดโลเปเรชเศเซอร์ เรือลำแรกที่ได้เครื่องจักรอย่างคอมเปานค้มาต่อ
 เรือไทย) สำเร็จเมื่อขระกภาพ.ศ. ๒๔๑๖ เช่นขทำพระราชพิธีบรมราชา

ภิเษกครั้งที่ ๒ จึงพระราชทานนามว่า "มูรธาวิตวัสติ" เรือชื่อ
ภาษาอังกฤษว่า Coronation เป็นเรือรบลำแรกซึ่งต่อในรัชกาลที่ ๕
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงเป็นเรือพระที่นั่ง ออกจาก
กรุงเทพ ฯ ไปจนปากน้ำแม่กลอง เมื่อคราวเสด็จประพาสแม่น้ำใน
เมืองกาญจนบุรีครั้งแรก

๔ เรือหาญหึกศัตถ์ เป็นเรือรบอย่างเรียกกันว่าเรือขอม เพราะที่
รูปข้อมข้างหัวเรือ ตั้งยื่นตามสตรองขนาดใหญ่นอกหนึ่ง แลตั้งบนขา
ข้อมข้างท้ายนอกหนึ่ง สมเด็จพระเจ้าพระยา ฯ ได้แยบเรืออังกฤษมาต่อขึ้น
เป็นเรือไม้ เอาชื่อเรือกันโบตครั้งรัชกาลที่ ๔ มาใช้

๕ เรือต่อสู้ไพรรณ ต่อเป็นคู่กับเรือหาญหึกศัตถ์ และเอาชื่อเรือ
กันโบตครั้งรัชกาลที่ ๔ มาใช้เช่นกัน.

เรือรบที่สมเด็จพระเจ้าพระยา ฯ ต่อหมดจำนวนเพียงที่กล่าวมา เพราะ
เรือรบซึ่งสร้างขึ้นแต่ไปเปลี่ยนแปลงเป็นใช้เรือเหล็ก จึงสั่งมาแต่ต่างประเทศ
ทั้งนั้น.

๖ เรือพระที่นั่งเวสาคี เรือลำนี้ต่อในประเทศอังกฤษเดิมสั่งให้
ทำเป็นเรือขอต ครั้นมาถึงกรุงเทพ ฯ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๓ จึงได้เอาบน
ตามสตรองลงตั้งรายแคมี่ใช้เป็นเรือรบด้วย.

๗ เรือมกุฎราชกุมาร เรือรบต่อที่เมืองฮ่องกง ยาว ๕๕.๖๖ เมตร
กว้าง ๗.๑๗ เมตร ตั้งบนใหญ่ ๖ กระบอก กำลังเร็ว ๑๓ น็อต ระวัง
น้ำหนัก ๖๐๘.๖ ตัน เดิมต่อสำหรับรัฐบาลสเปน แต่เกิดภัยแย่ง

ไม้ตกลงกันด้วยเหตุอันหนึ่ง ประจวบเวลาสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมพระยา
ภาณุพันธุวงศ์วรเดช เสด็จไปประเทศยุบณกลิมมาถิงเมืองชองกง
ทรงทราบจึงจัดการซื้อมา มาถึงเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๓

๘ เรือพระที่นั่งมหาจักรี (ลำที่ ๓) ไปรก ๆ ให้กรมพระดำรง
ราชานุภาพ เมื่อยังเป็นกรมหมื่น กับพระยาชลยุทธโยธินทร (เคอ
รชลิวิ) ว่าให้ตัดที่ประเทศอังกฤษเมื่อปีเถาะ พ.ศ. ๒๔๓๕ เป็นเรือชนิก
กรเซอร์ ยาว ๘๘.๖๓ เมตร กว้าง ๑๒.๑๘ เมตร มียัน ๑๒ กระบอก
ความเร็ว ๓๒ นอต น้ำหนัก ๒๖๐๐ ตัน ทำห้องที่ประทับเป็นเรือพระที่นั่ง
ใต้ท้าย แล่นออกมาถึงกรุงเทพ ฯ เมื่อขมิ้นโรง พ.ศ. ๒๔๓๕ ใช้เป็น
เรือพระที่นั่งตลอดมาจนในรัชกาลปัจจุบันนี้ เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้า
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จไปยุโรป คราวแรกก็ทรงเรือพระที่นั่งมหาจักรี
ไปจนยุโรป.

๙ เรือพาลรังทอปป เรือยนต์คอกเมืองชองกงเมื่อปีชวด พ.ศ. ๒๔๔๓
ยาว ๕๒.๔๖ เมตร กว้าง ๗.๐๒ เมตร มียัน ๖ กระบอก ความเร็ว
๓๐ นอต น้ำหนัก ๕๐๘ ตัน

๑๐ เรือสุครุพารองเมือง เรือยนต์ยาว ๕๒.๔๖ เมตร กว้าง ๗.๐๒
เมตร มียัน ๖ กระบอก น้ำหนัก ๕๐๘ ตัน, ความเร็ว ๓๐ นอต ต่อที่
เมืองชองกงเป็นคอกเรือพาลรังทอปป เมื่อขมิ้น พ.ศ. ๒๔๔๔ ขอเรือ
๒ ลำนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานตาม
ข้อเรือรบสำหรับกระบวนเสด็จแต่โบราณ ด้วยทรงพระราชดำริเห็นว่า
เพราะ ควรจะเอามาใช้สำหรับเรือรบอย่างใหม่ ดีกว่าคอกเรือใหม่

๑๑ เรือมูรธาวิศิตสวัสดิ์ (ลำที่ ๒) ต่อที่เมืองชองกงเมืองยว
พ.ศ. ๒๔๕๓ ยาว ๔๗.๘๘ เมตร กว้าง ๗.๐๒ เมตร มีบัน ๕ กระบอก
น้ำหนัก ๔๔๗.๐๔ ตัน ความเร็ว ๘.๕ นอต ใช้ชื่อเรือมูรธาวิศิตสวัสดิ์
แทนลำเก่าซึ่งผู้ซำรค

๑๒ เรือราญรูกไฟริ้ เก็บเป็นเรือสำหรับการค้าขาย เจ้าพระยา
ภาณุวงศ์ ฯ รัชชอมาแต่ต่างประเทศเอามาแก้ไขเป็นเรือยอต พระ
ราชทานนามว่า เรืออชลยวริศ ภายหลังตกมาเป็นของหลวง ใช้เป็น
เรือพระที่นั่งรองอยู่บนเรือมหาจักรีเข้ามาถึง ต่อมาจึงแก้ไขเป็นเรือย
ถึงตอนปลายรัชกาลที่ ๕ เมื่อสมเด็จพระเจ้าฟ้า ฯ กรมหลวงนคว
สวรรคตวินิต ทรงบัญญัติการทหารเรือ และกรมหลวงชุมพรเขตร์
อุดมศักดิ์ ทรงดำรงค์ตำแหน่งเสนาธิการทหารเรือ ทรงคิดการ
สร้างเรือรบเปลี่ยนแปลงแผนให้ทันกับความต้องการตามสมัย เมื่อได้รบ
พระราชทานพระบรมราชานุญาตแล้ว จึงได้สั่งให้สร้างเรืออย่างเกรต
ครอยเซอร์ เรียกในภาษาไทยว่า เรือพิฆาฏ ๒ ลำกับเรือตอร์บี โท
๔ ลำให้ทำที่เมืองยขน เรือที่สร้างชุดนี้ไคมาถึงกรุงเทพ ฯ ในรัชกาล
ที่ ๕ ย่าง มาถึงต่อในรัชกาลปัจจุบันนยง

๑๓ เรือเสือทยานชล เรือพิฆาฏรักษาฝั่ง ต่อในประเทศยขน
ยาว ๗๓.๓๗ เมตร กว้าง ๖.๕๖ เมตร มีบัน ๖ กระบอก มีท่อตอร์บี โท
๒ ท่อ ความเร็ว ๒๔ นอต น้ำหนัก ๓๘๓ ตัน มาถึงกรุงเทพ ฯ เมื่อ
ประกา พ.ศ. ๒๔๕๓ ชื่อที่พระราชทานเอาชื่อเรือพิฆาฏของโบราณมาใช้

๑๔, ๑๕, ๑๖. เรือคอร์บีโตชื่อว่า ที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ค่อทประเทศยบน
ยาว ๔๑.๐๕ เมตร กว้าง ๔.๘๕ เมตร มีบน ๒ กระบอก มีท่อคอร์บีโต
๒ ท่อ ความเร็ว ๒๐ น็อต น้ำหนัก ๓๐๓.๖ ตัน เหมือนกันทั้ง ๓ ลำ
เข้ามาถึงเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑ พร้อมกัยเรือเสื่อทยานชล

เรือรบซึ่งสร้างขึ้นในรัชกาลปัจจุบัน คือ

๑ เรือเสื่อคำรณสินธุ์ เรือพิฆาฏรักษาฝั่ง ซึ่งสั่งให้ก่อในประเทศ
ยบนเมื่อรัชกาลที่ ๕ เข้ามาถึงเมื่อขกัญ พ.ศ. ๒๔๕๔ ขนาดแลกำลัง
ยาวคู่เท่ากับเรือเสื่อทยานชล แต่ความเร็วมากกว่า ๓ น็อต

๒ เรือคอร์บีโต ที่ ๔ เหมือนกัยเรือคอร์บีโต ๓ ลำที่กล่าวมาแล้ว

๓ เรือพระร่วง เป็นเรืออย่างพิฆาฏเทิรสมุท สร้างขมะโรง

พ.ศ. ๒๔๕๘ ยาว ๘๓.๕๗ เมตร กว้าง ๘.๓๔ เมตร มีบน ๔ กระบอก
มีท่อคอร์บีโต ๔ ท่อ ระวังหนัก ๓๐๔๖.๔๘ ตัน แรงเครื่องจักรเร็ว
๓๓ น็อต เรือลำนี้สมาคมราชนาวิสัยาม มีเจ้าพระยาอภัยราชา

(หม่อมราชวงค์ถย สุกศัน ฌกรุงเทพ) เป็นนายก จัดการเรียรายทุน
ทูลเกล้า ฯ ถวายช่วยราชการแผ่นดิน สำหรับสร้างเรือรบ จึงโปรด
ให้นายพลเรือเอก พระเจ้าฟ้าเธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์
เสด็จไปหาเรือ ชื่อใด ในประเทศอังกฤษ กรมหลวงชุมพร ฯ กัย
นายทหารเรือไทยยังคัยแล่นเรือมาถึงกรุงเทพ ฯ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ เป็น
ครั้งแรกที่ไทยได้แล่นเรือมาแต่ยุโรป พระราชทานชื่อว่าเรือพระร่วง

๔ เรือหาญหึกศักร เป็นเรือยนต์อย่างเรือยามฝั่ง ยาว ๑๖.๗๘
 เมตร กว้าง ๓.๓๖ เมตร แรงเครื่องจักรเร็ว ๔๑ น็อตนาหนัก ๘.๓๔ ตัน
 มีท่อคอร์บีโต ๒ ท่อ ต่อในประเทศอังกฤษ ได้มาถึงกรุงเทพฯ
 เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖

เรือตำนานเรือรบสำหรับใช้ทางทะเล สิ้นเนือความเพียงเท่านั้น.

หนังสืออ้างอิง
 ห้าม
 นำออกจากห้องสมุด